

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Bedae expositio in Lucam - Cod. Aug. perg. 64

[S.l.], [1. Drittel des 9. Jh.]

Liber II

[urn:nbn:de:bsz:31-1401](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-1401)

sufficiat. Verum quae sequun-
tur gesta uel dicta saluatoris,
non solum nostrae quibus sed &
legentium commodo consulentes
ab alio magis intueamur exor-
dio. Nescio quo enim modo ut
augustinus ait ita libri termino
re fitur lectoris intentio.

sicut labor uiatoris hospicio.

**EXPOSITIONIS IN
LUCAM LIBER PRI-
MUS EXPLICIT**

**INCIPIT LIBER
SECUNDUS**

ECCLESIASTICA NARRAT
HISTORIA BEATISSIMU
IOHANNEM APOSTOLUM
USQUE ADULTIMUM PLENE
CITAE SUAE TEMPUS ABSQUE
ULLIUS SCRIPTURAE INDI-
CIUS EUANGELIUM PRAE-
DICASSE

Sed cum trium inquit euan-
geliorum & iam ad ipsam noti-
tia peruenisset. probasse quidem
dicitur fidem & ueritatem dicto-
rum. De esse tamen uidit
aliqua & ea maxime quae primo
praedicationis suae tempore
dn̄s gesserat. Certum est enim
quod in superioribus tribus
euangelistis haec uidentur sola
contineri. quae in eo gesta sunt
anno quo iohannes baptista uel
inclusus est in carcerem uel pun-
tus. Denique si obserues. statim
initialis narrationum. postea qua
refert mattheus de qua draginta
dierum ieiunio. & de temptatione
eius. continuo subiecit dicens

1. Audiens autem quia iohannes
2. baptista traditus est. secessit.

a iudaea & uenit in galilaeam.
sed & marcus similiter. Posteaquam
inquit traditus est iohannes uenit
ih̄s in galilaeam. Lucas uero
& iam priusquam incipiat aliquid
de actibus referre ih̄u. Dicit quia
adiicit herodes super omnia mala
quae gesserat & incluserat iohan
nem in carcerem. Quia inquam
ab his haec uidebantur omissa.
Rogatus dicitur iohannes aposto
lus. ut ea quae praeterierant
priores ante traditionem iohan
nis saluatoris gesta describeret.
Et ideo dicit in euangelio haec fecit
in initio signorum ih̄s. iterum in
alio loco indicat dicens. Nondum
enim iohannes missus fuerat in
carcerem. Ex quibus constat
quod ea quae antequam iohannes
traderetur ab ih̄u fuerant gesta
describit. His memoratae
historiae dicitur initium huiusce
hoc est secundi nostri in lucam
libelli praemunire custumus.
nequis legentium putaret
ea quae per ordinem sunt
exponenda. Post dierum

quadraginta ieiunium confectum
facta. sed post aliquot a dño
miracula uel in iudaea uel in gali
laea patrata potius animaduerte
re esse secuta.

^{xvii}
ET REGRESSUS EST IHS
IN UIRTUTE SPIRITUS
IN GALILAEAM ET FAMA
EXIT PER UNIERSAM
REGIONEM DE ILLO ET IPSE
DOCEBAT IN SYNAGOGIS
EORUM ET MAGNIFICABATUR
AB OMNIBUS.

Uirtutem spiritus signa miracu
lorum dicit sicut & alibi iudaei
admirantes. Unde inquit huic
sapientia haec & uirtus. Sapientiam
uidelicet ad doctrinam uirtutem
uero ad opera referentes. Quae
utraq; pariter & in hoc loco lungun
tur. dum ih̄s & in uirtute sp̄s ingres
sus esse & in synagogis eorum
docuisse perhibetur. Unde merito
& magnificatus a praesentibus
& per absentes quosque fama

uulgatus asseueratur quod non
 utiq; nisi praecedentibus factorum
 dictorum ue fieri possit & indicis
 sed horum tempus & ordinem in
 Iohannis ut dictum est euangelio
 quisque quaesierit inueniet.
 Cuius ut cetera praetermittens
 unum solummodo testimonium
 ponam. Cum uenisset & inquit
 in galilaeam exceperunt eum
 galilaei cum uidissent omnia
 quae fecit in hierosolymis in die
 festo. Notandum sane quod
 primo ihm uisum sps demonis
 trasse & post doctrinae gratiam
 ministrasse. Primo de uisibus
 famam egressam & sic doctrina
 magnificatam esse commemorat
 iuxta ordinem uidelicet quem
 & in actibus apostolorum breui
 ter commendare curauit.
 Quae coepit ihm facere &
 docere. Prius enim facere
 & postea posuit docere.
 Neque doctor auditoribus
 suis quae nodum factis
 ipse patrarit imperare
 praesumat.

ET UENIT NAZARETH UBI
 ERAT NUTRITUS ET INTRAIT
 SECUNDUM CONSUETUDINEM
 SUAM DIE SABBATI IN SYNA
 GOGAM

Sinagoga graecae latinae dicitur
 congregatio. Quo nomine non
 solum adfluentium turbarum con
 uentum sed & domum qua ad audi
 endum dicendum ue diuerbum
 conueniebant iudaei appellare
 solebant. Unde dñs ad annam
 pontificem. Ego semper inquit
 docui in synagoga & in templo
 quo omnes conueniunt iudaei
 sicut & nos ecclesias fidelium
 & loca & choros uocitamus

Uerum differt inter synagogam
 quae congregatio & ecclesiam
 quae conuocatio interpretatur
 quod ueteris instrumenti populus
 utroque uocabulo noui autem tantum
 ecclesia nuncupatur. quia uidelicet
 & pecora & inanimatae quaeque res
 congregari in unum possunt. Con
 uocari autem non nisi ratione utentia
 possunt. Ideoque nouae gratiae populum
 quasi maiori dignitate praeditum.

rectius conuocati in unitatem
fidei quā congregatum dicere idē
ecclesiam quā synagogā nominare
apostolicis scriptorib; & doctoribus
uisum est. Confluebant autē die
sabbati in synagogis. Ut iuxta
quod dñs praecipit. Vacate & uidete
qm̄ ego sum dñs. feriatu mundi nego
tū ad meditando legis monita
quib; corde residerent.
Cuius eodie deuotionis agenda
hactenus in ecclesia perdurat iudiciū.
quae ad memoriam priscē religio
nis canticū de utero nomū in quo
uniuersus ueteris populi status
quid uidelicet offensus quid propi
tatio dō meruerit continetur
non nullis in locis sabbato dicere
consuevit. alioquin esset prae
posterum ut priorib; septimanae
dieb; prophetarum dictis carminib;
moysi ultimum diceretur. Intra
uit ergo ih̄s die sabbati in ^{na} syno
gam. ut ritum legis moisaicae
cumulo gratiae caelestis adimpleret.
ET SURREXIT LEGERE ET
TRADITUS EST ILLI LIBER
PROPHETAE ESAIAE.

Iudicium quidem humillimae
dispensationis est quod dñs inter ho
mines ministrare non ministrari
uenerat. quod & iam lectoris sus
cipere non dedignatur officium
sed altiore prouidentia lucas
a lectione & explanatione pro
phetae gesta dñi scripturus in
choauit. Quia scilicet omnis pro
phetae scriptura ad ipsum usq;
perstringens. per ipsum nobis aperien
da & in ipso constiterit ad implenda
Unde & utrumq; hoc in euangeli
sui fine manifestius explicat
cum posito prius dicto saluatoris
qm̄ necesse est impleri omnia
quae scripta sunt in lege moysi
& prophetis & psalmis. de me. mox
ipse subiunxit. Tunc aperuit
illis sensum ut intellegerent scrip
turas. surrexit igitur legere ih̄s
ut quos noua signorum operatio
ne non ueterat uel prophetae
lectionis adtestatione corrigere.
ET TUM REUOLUIT LIBRUM
INUENIT LOCUM UBI SCRIPTUM ERAT
Pulchrae librum prophetae
A clausum accipit sed reuolutū legit

quia misterium incarnationis suae
proph&arum uoce praescriptum.
& prius suscepit exhibendum. &
post intellegendum mortalib; aperuit.

**SPIRITUS DNI SUPER ME
PROPTER QUOD UNXIT ME
EUANGELIZARE PAUPERIB;
MISIT ME PRAEDICARE
CAPTIUIS REMISSIONE
ET CAECIS UISUM**

Loquens supra deuotione
gentium & ecclesiae confirma
tione per proph&am saluator cu
Inter cetera dicer& Ego dñs in
tempore eius subito faciam istud.
Confestim hoc quod hic lectum
est intulit. sps dñi super me non
quo dñs dñs habeat dñm dñm. sed
quo iuxta dispensationem carnis
adsumpte dicat ea quae humilia sunt.

Ad quem psalmista iam dixerat. Di
lexisti iusticiam & odisti iniquitatem.
propterea unxit te dñs dñs tuus oleo
laetitiaae pnceconsolab; tuis.

Quando enim consoltes nominantur
naturam carnis intellege qua
dñs consoltes substantiae suae nos
non hab& & quia erat unctio

spiritalis & nequaquam humani
corporis ut fuit in sacerdotibus
Iudaeorum i dicitur pnceconsolab;
id est ceteris sanctis unctus esse
memoratur. Cuius unctio illo
expl&a est tempore quando bap
tatus est in iordane. & sps sanc
tus in specie columbe descendit
super eum & mansit in illo.

Uinctus est igitur oleo spiritali
& iustite caelesti ut paupertatem
conditionis humanae thesauro
resurrectionis rigar& aeterno.
Captiuitatem mentis auerteret &

caecitatem inluminar& animo
rum **B**eati inquit pauperes
quia uestrum est regnum dñi.

Et iterum. suos filius liberaue
rit uere libereritis **E**t iteru.
Qui sequitur me. non ambulabit
in tenebris sed habebit lumen uite.

OMITTERE CONFRACTOS
IN REMISSIONEM PRAEDI
CARE ANNUM DNI ACCEP
TU ET DIE RETRIBUTIONIS.

Sacrificium inquit dñs sps
contribulatus. cor contritum
& humiliatum dñs non spernit.

Atque ideo missum siue unctum
sedicit admedendum constrictis
siue contritis corde iuxta quod
& psalmista de illo qui sanat inquit
contritos corde & alligat con-
tritiones eorum. Uel ceste dimit-
tere constrictos in remissionem
eos qui legis pondere graui atq;
in postabili fuerant depresso
releuare atque in remissionem
uenit gratiae spiritualis admittere

Et hoc ipsum est praedicare
annuum dñi acceptum

Tunc enim uerus iobelei id est
libertatis annus aderat.

Tempus uidelicet ecclesiae quo
in corpore uersata peregrinatur
ad dño. De quo psalmista canit.

Benedices coronā anni benigni-
tatis tuae. Neque enim ille quo
dñs praedicabat solus fuit ac-
ceptabilis. sed & iam iste quo
praedicat apostolus dicens Ecce

- 1) nunc tempus acceptabile. ecce
- 1) nunc dies salutis. Post annum
sane dñi acceptabilem & iam die
retributionis extremae praedicat
- 1) dicens Filius enim hominis uenit

est in gloria sua cum angelis
suis. & tunc reddet unicuique
secundum opus eius. Ad cuncta
igitur haec euangelizanda uel
agenda. Ideo se dicit missum. quia
sp̄s dñi est super eum.

ET CUM P L I C U I S S E T L I B R U M
R E D D I D I T M I N I S T R O E T S E D I T.

Librum dñs omnibus qui ad
erant audientibus legit
Lectum uero ministro reddidit
quia sicut ipse alibi testatur

1) Cum esset in mundo palam
1) locutus est mundo. semper
1) docens in synagoga & in templo
quo omnes iudaei conuenire
consueuerant. sed ad caelestia
regressurus his qui ab initio ipsi
uiderunt & ministri fuerunt
sermonis euangelizandi officium
tradidit. Et bene stans quidem
legit sed libro reddito resedit.

Stare enim operantis sedere
quiescentis uel iudicantis est. quia
dñs ih̄s xp̄s ut uiam nobis scientiae
quae de se erat scripta patefaceret

Ad tempus in carne dignatus
est operari. Peracto autē plac-

dispensationis officio discipulos
 suae doctrinae sequaces elegit
 seque supernae quibus solus resti-
 tuit. Unde & nunc occulto iu-
 dicio cuncta dispensat & infine
 totius saeculi iudex manifestus
 appareat simul exemplum mys-
 ticae proponens ut uerbi quisq;
 praedicator eiusdem sit & iam
 factor Surgat legat & resedat
 hoc est operetur praedicet & sic
 praemia quibus expectet. & notan-
 dum quia librum ipse reuolutum
 legit Ministro autem plicatum
 reddidit quia & ecclesiam sua
 misso a patre spiritu ueritatis
 docuit in omnem ueritatem. &
 tamen non omnibus omnia dicen-
 da sed pro captu audientium
 uerbum doctori dispensandum
 suo praemonebat exemplo. Cu-
 ait multa habeo uobis habeo uo-
 bis dicere sed non potestis illa
 postare modo

ET OMNIBUS IN SYNAGOGA
 OCULI ERANT INTENDENTES
 IN EUM COEPIT AUTEM DICERE
 AD ILLOS QUIA HODIE IMPLETA

EST HAEC SCRIPTURA IN
 AURIBUS UESTRIS

In eo utique implenda quia sicut
 illa praedixerat & magna faciebat
 & maiora dominus euangelizabat. Quod
 igitur maius quaerimus testimo-
 nium quam quod se fuisse qui lo-
 cutus est in prophetis propria uoce
 signauit remouens sacrilegia per-
 fidorum qui alium dominum dicunt ueteris
 testamenta alium noui. Uel qui
 initium christi dicunt esse de uirgine
 Quomodo enim coepit de uirgine
 qui ante uirginem loquebatur

ET OMNES TESTIMONIUM
 ILLI DABANT ET MIRABANTUR
 IN UERBIS GRATIAE QUAE
 PROCEDEBANT DE ORE ILLIUS,
 Testimoni uilli dabant ad testan-
 do illum uere ut dixerat
 eum esse de quo cecinere pro-
 phetae. Uere spiritus sancti gratia
 per unctum. uere se pauperes
 caecos captiuos atque contractos
 illius per omnia indigere muneribus.
 ET DICEBANT, NONNE HIC
 EST FILIUS IOSEPH

Quanta nazarenorum caecitas

quicumque quem in uerbis factisq;
xpm esse cognoscunt / ob
generis tantum notitiam con
temnunt / quorum tamen error
salus nostra est / & hereticorum
condempnatio; Iudaeum enim
cernebant hominem ihm xpm /
& hunc filium ioseph / & iuxta
alias euangelistas / fabrum uel
fabri clamarent filium;
Inter quae intuendum / quare xps
in carne apparet / fabri filius immo
faber appellari uoluerit; sanoq;
intellectu sentiendum / quod & iam
per hoc seculis ante saecula filium
esse docuerit / qui fabricator omni
um in principio in principio
creauit ds caelum & terram;
Nam & si humana non sunt
comparanda diuinis. Tmpus
tamen integer est / quia pater
xpi igni operatur & spiritu;
Unde & de ipso tamquam de
fabri filio / praecursor suus ait;
Ipsa uos baptizabit in spu sco
& igni / qui indomit magna huius
mundi / diuersi generis uasa fa
bricat. Immo uasa irae spiritus

igne moliendo / in misericordiae
uasa commutat; Unde bene mala
chias cum ex persona patris diceret
Ecce mittam angelum meum
& praeparabit uiam ante faciem
meam / & statim ueniet ad templum
suum dominator quem uos quaeritis
Post pauca subiunxit atque ait
& sedebit conflans & mundans
argentum / & purgabit filios leui;
Et conflabit eos quasi aurum &
quasi argentum; sed huius sacra
menti iudaei ignari / diuinae uir
tutis opera / pro sapiae; Carnalis
contemplatione dispiciunt /
sicut non solum ex praecedentibus;
ipsorum / sed & iam ex subsequentibus;
dni uerbis apparere cum subditur;
ETAIT ILLIS, UTIQUE DICITIS
MIHI HANC SIMILITUDINEM
MEDICE / CURATE IPSUM
QUANTA AUDIUIXIS FACTA
INCAPHARNAUM / FAC ET HIC
IN PATRIA TUA
Quorum in sana perfidia / sanam
licet nesciens fidem confiteatur
quae dnm xpm fabrum
cognominat & medicum;

Faber est enim uerus quia omnia per ipsum facta sunt;

Medicus est quia omnia per ipsum restaurata sunt in caelis & in terra, Et sicut de se ipse testatur Non habet opus sanum medico sed male habentes; Et quia diximus quo instrumento fabricandi dicimus & quo utatur genere medicandi; **P**etrus & ceteri uident caecum a natiuitate ex puit in terra & fecit lutum de sputo leniuitq; super oculos eius & dixit ei uade lania in natatoria siloae quod interpretatur missus; abiit ergo & lauit & uenit uident.

Agnosce igitur magnae modum medicinae & gaude quia per hanc in luminari meruisti;

Lutum de terra caro xpi est sputum de ore diuinitas eius est quia caput xpi dñs; sputum luto in mixtum nos in luminat in natatoria siloae baptizatos quia uerbum caro factum est & habitauit in nobis & uidimus gloriam eius quam prius tenebris arcibus conpraehendere non poteramus; Per fabrum ergo xpm.

creatus es ut esses per medicum xpm recreatus es ut post uulnera sanus esses; Qui ab inridentibus quidem ciuibus se ipsum curare hoc est in sua patria uirtutes facere monetur sed non otiose ab euangelista alio excusatur quia non poterat ibi uisum ullam facere nisi paucos infirmos in positis manibus curauit; Et mirabatur propter incredulitatem illorum Ne fostasse quis uilior nobis fieri debere patriae putaret affectum; Amabat itaque ciues sed ipsi se caritate patriae qui libere priuabant.

XXI **AI**TAUTEM MAMEN DICO UOBIS

QUIA NEMO PROPHETA ACCEPIT SE IN PATRIA SUA,

Propheta dicit in scripturis dñm xpm & moyses testis est.

- Qui autem propheta uobis suscitabit dñs uester de fratrib; uestris
- tam quam me ipsum audietis;

Non solum autem ipse qui caput & dñs est prophetarum sed & helias hieremias ceteriq;

prophetae minoris in patria
quam in exteris ciuitatibus habiti
sunt quia prope modum natu
rale est ciues semper ciuib;
inuidere. Non enim considerant
praesentia uiri opera sed fra
gilem recordantur infantiam
quasi non & ipsi per eosdem
abacis gradus ad maturam
abacem uenerint,

XXII

INUERITATE DICO UOBIS

MULTAE UIDUAE ERANT
IN DIEBUS HELIAE IN ISRAEL
QUANDO CLUSUM EST
CAELUM ANNIS TRIBUS
ET MENSIBUS SEX. CUM FACTA
ESSET FAMES MAGNA IN
OMNI TERRA ET AD NULLA
ILLARUM MISSUS EST HELI
AS NISI IN SAREPTA SIDONIAE
AD MULIEREM UIDUAM.

Non inquit hoc quod diuina
fastidiosis ciuib; beneficia sub
traho prophetae gestis aduer
satur quia sicut fame quondam
omnem terram prementente ne
mo est in iudaea repperit heliae
dignus hospitio sed ex ter aegentis

est uidua quaesita quae ob fidei
gratiam a tanto propheta uisitari
deberet & sicut multis ibidem leprosis
neman tantum sirus quia deuote
quaesierat ab helisaeo propheta cu
rari promeruit sic & uos non
alia quam inuidiae perfidiaeq;
causa superno munere priuabit.

Quorum si facta prophetae rum
& iam allegorice discussis
liuener profecto dnm in patriae
suae aquare ceptus non est per
fidia superbiam notasse iudaeoru

Nomine uero capharnaum quae
ager consolationis interpretatur
gentium praedicasse salutem.

Ubi maiora cotidie signa per
apostolos apostolorumq; successio
res non tam incorporu quam in
animaru sanatione patitur.

Igitur uidua ad quam helias missus
est gentium designat ecclesiam
quae a suo diutius conditore deserta
populum rectae fidei nescium quasi
paupere filium egenam sti penuri
bat. Id est uerbo fructus expecte
docebat. Donec adueniens sermo
propheticus qui exsiccatu uellere

israhelis / ut pote clausa caeli ianua
 fame periclitabatur In iudaea
 pascetur ibi simul & pascere
 & receptus uidelicet a credentibus
 & reficiens ipse credentes,
 Unde bene haec eadem uidua
 de sarepta sidoniae dicitur esse
 morata. Sidonia quippe uenatio
 Inutilis sarepta uero incendium
 uel angustia panis interpretatur
 Quia ubi abundauit peccatum
 super abundauit gratia. Ubi res;
 super uacuis acquirendis / quasi
 aucupandi cura inpen debatur
 ubi dirae sitis incendium panis
 que spiritalis antea fiebat an
 gustia ibi farina oleumque
 ore prophético benedicuntur / id est
 fructus & hilaritas caritatis
 siue gratia corporis dominici
 & chrisimatis unctio indefectiuo
 uerbi caelestis munere
 fecundatur. Cuius hactenus
 In uasis oleum gaudi spiritalis
 & benedictionis farina non
 deficit / ceteris quae non cre
 dunt gentibus inopia panis
 diuini miseris & uenatu debitis

Inutili; Nam & ipsa pulcherrime
 mysticum sibi priusquam mori
 retur panem factura / duose ligna
 colligere uelle testatur; Non
 solo ligni nomine / sed & iam
 numero lignorum signum cru
 cis exprimens / quo nobis est panis
 uitae praeparatus aeternae;

ET MULTI LEPROSI ERANT
 IN ISRAHEL SUB HELISAEO
 PROPHETA ET NEMO EORUM
 MUNDATUS EST. ~~IN ISRAHEL~~
 SYRUS

Quia nota est historia / de mysterio
 necesse est paucis Inuenimus;
 & neman^{us} iste syrus / qui inter
 praetatur decor / populum demonst
 rat nationum / quondam per
 fidiae scelerumque lepra maculosum
 sed per sacramentum baptismatis
 ab omni mentis & corporis foedi
 tate purgatum / qui captae con
 silio puellae / hoc est inspirationis
 supernae gratia / quam iudaei
 conseruare non ualentibus
 gentes rapuere salutem
 sperare commonitus / septies
 lauari iubetur / Quia nimirum

solum baptismi genus quod ex
spiritu sancto regenerat saluat;
Unde iure caro eius post
lauacrum uelut caro pueri
parui apparuisse memoratur
siue quia cunctos in xpo
baptizatos in unam parit
gratia mater in fantiam
seu magis ille sit intellegen
dus puer de quo dictum est
' Paruulus natus est nobis
' filius datus est nobis
Cuius corpori per baptismum
tota credentium suboles
adunatur; Et ut cuncta hic
baptismi scires sacramenta
prae monstrata in quo abre
nuntiare satanae fidem con
fiteri praecipimur Negat se
neman ultra diis alienis litaturu
soli per omnia dno seruiturus
Partem quoq; terrae sanctae
secum collere gaudet Quia bap
tizatos oportet dominici quoq; cor
poris participatione confirmari;
Merito igitur neman cuius dum
aqua corpus alluitur fide pec
tus abluitur Idest populus

gentium / ludaeis lepra con
tumaciae squalentib; antefestur
Merito uidua sareptena idest
ecclesia / ligno crucis refici
desiderans / ludaeis fame uerbiper
euntib; / pane sacro sancti corporis
& uiuificis spiritus unctione
recreatur / probaturq; dñs non
ob suam in potentiam ciuib; / sed
ob eorū inuidentiam uisitatum
dona negasse / atque hoc exemplo
totam postremo gentem non quia
non amaretur / sed quia ipsa se amari
non amaret / ab eo derelictam /
doctorib; scilicet inde ob saluationē
gentium toto orbe dispersis /
sed quod dñs uerbo de iudaeis
hoc ipsi dese iudaei facto testan
tur; Nam sequitur;
ET REPLETI SUNT OMNES
IN SYNAGOGA IRA. HAEC
AUDIENTES ET SURRE
XERUNT ET EICERUNT ILLU
EXTRACIUITATEM;
Sacrilegia quippe iudaeorum
quae multo ante dñs praenunti
auerat per proph&am dicens /
' retribuebant mihi mala pro bonis.

In euangelio docet esse completa,
 Nam cum ipse per populos
 beneficia diffunderet illi iniurias
 Inrogabant; Nec mirum si
 perdidit salutem qui eice-
 runt de suis finibus salutarem;
 Moralit enim dñs & qui
 docuerit exemplo sui aposto-
 los suos omnib; omnia fieri.
 Nec uolentes repudiat nec inui-
 tos alligat nec eicientib; reluctat
 nec rogantibus deest sic gera-
 senos alibi cum iustitias eius sus-
 tinere non possent quasi in fir-
 mos & ingratos reliquit.
 Simul intellege non ex necessita-
 te fuisse sed uoluntariam corpo-
 ris passionem Nec captum a iu-
 daeis sed a se oblatum; & enim
 quando uult capitur quando
 uult labitur quando ^{uult} suspen-
 ditur quando uult non tenetur
 ET DUXERUNT INQUIT ILLUM
 USQUE AD SUPERCILIUM
 MONTIS SUPRA QUAE CIUITAS
 ILLORUM ERAT AEDIFICATA
 UT PRAECIPITARENT EUM IPSE
 AUTEM TRANSIENS PER MEDIUM

ILLORUM IBAT,
 Opeior magistro discipulorum
 hereditas diabolus uerbo dñm
 temptat iudaei facto; ille dicit
 mitte te Isti ad oriuntur ut
 mittant, Et quidem dñs super-
 cilium montis praecipitandus
 ascenderat sed per medium illorū
 mutata subito uel obstupefacta
 furentium mente descendit quos
 adhuc sanare quam perdere
 malebat. Ut cassata uidentes suae
 coepta nequitiae a poscenda dein-
 cept eius morte desisterent,
 Nec dum enim uenerat hora pas-
 sionis quae non quo libet sabbato
 sed in parasceue paschae futura
 exciterat, Nec dum locum pas-
 sionis qui non in nazareth sed in ie-
 rosolymis hostiarum sanguine
 figurabatur adierat sed nec hoc
 genus mortis qui crucifigendus
 a saeculo praekonabatur elegerat,
 Non igitur a nazareis praecipitari
 non ab hierosolymitanis lapidari
 Non inter pueros bethleemitas ab
 herode perimi non alia uel alia
 uoluit morte consummari, Quod

enim talis morte / regiae potestatis
iudicium / quo fidelium frons ar
mar & ur emineret / sed solum crucis
expectatum est vexillum / cuius
figura & celerissimo dexterarum
motu contra maligni hostis
temptamenta depingi / & ipsa
nihilominus figura monarchiae
singularis potius & trypus haberi /
Ut quomodo triumphum crucis
exponens apostolus ait In nomi
ne ihu xpi omne genu flectatur /
caelestium & terrestrium & in
fernorum hoc est enim quod eius
dem crucis cacumina caelos
tendunt. Ina p & unt / Infer os
cornua terram tegunt

LXXIII

LXXIIII **E**T DESCENDIT IN CAPHARNAUM
CIVITATEM GALILAEAEBIQUE
DOCEBAT ILLOS SABBATIS,

Uide clementiam dñi saluatoris;
Nec indignatione commotus nec
scelere offensus nec iniuria uiolatus
Iudaeam deserit. quin & iā In memor
iniuriae memor clementiae.
Nunc docendo / Nunc liberando /
Nunc sanando infidae plebis
corda demulcet. Quod autem

sabbatis maxime medicinae
doctrinae & suae dona frequentat
docet se non sub lege esse sed su
pra legem. qui eandem quoque
legem adimplere. Non autem
soluere uenerit. Nec iudaicum eli
gere sabbatum quo uel ignem
accendere. uel manum pedemq;
mouere non liceat. sed uerum
sabbatum dilectamq; dño esse
requiem. si saluti studentes ani
marum ab opere seruilis. id est
a cunctis contineamus illicitis.
**ET STUPEBANT IN DOCTRINA
EIVS QUIA IN POTESTATE**

SERAT SERMO IPSIUS
Sermo doctoris in potestate fit
cum ea quae docet operatur. Na
qui actis ipse sua dicta destruit.
contemnitur. Cui contra docto
rem instituent. Apostolus ait;
Nemo adulescentiam tuam contemnat;
singulariter autem dñs ac princi
paliter solus ex potestate bona locu
tus est. quia ex infirmitate mala
nulla commisit. Ex diuinitatis
quippe potentia habuit. Id
quod nobis per humanitatis suae

Innocentiam ministravit

Aliter in potestate erat sermo
ipsius: siue ut alius euangelista
dicit: Erat docens eos sicut
potestatem habens & non sicut
scribae ^{quo scribe} quae per legem didicerant
praeccepta populis dabant; ipse
uero quasi auctor implere & quae
legis uel mutando uel augendo
quae minus uidebantur libere
agendo substituit.

ET IN SYNAGOGA ERAT HOMO HA-
BENS DAEMONIUM IN MUNDO.

Bene in synagoga homo erat.
qui spm in mundum habebat
quia spm scm amiserant; Intraie-
rat enim diabolus unde xps exie-
rat. sicut & iam nunc quidam
dicunt se iudaeos esse & non sunt
sed sunt sinagae satanae.

ET EXCLAMAUIT UOCE MAGNA
DICENS, SINE QUID NOBIS ET
TIBI IHS NAZARENE.

Paululu inquit ame uexando
quiesce cui nulla est cum nostra
fraude societas; Et uere, quae
enim participatio luci ad tenebras
quae communicatio xpi ad belial

68
UENISTI PERDERE NOS, SCIO

TE QUI SIS SCs DI,

Non uoluntatis ista confessio est
quam praemium ^{non} sequitur confi-
tendi sed necessitatis extortio
quae cogit inuitos; Et uelut si
serui fugitiui post multum tem-
poris dominum suum uideant
nihil aliud nisi de uerberibus
depraecantur sic & daemones cer-
nentes dnm in terris reppente

uersari ad iudicandos se uenisse
credebant; Praesentia saluatoris
tormenta sunt daemonum;

ET INCREPAUIT ILLUM IHS DICENS,

OBMUTESCE ET EXI AB ILLO,

Qm inuidia diaboli mors
Intrauit in orbem terrarum.

Ideo contra ipsum mors
auctorem primo debuit
medicina salutis operari
Primo lingua serpentina
ne ultra uirus spargeret & obcludi

Ac deinde femina quae
prima seducta est a carnalis
concupescentiae febre
curari; Testis uir qui
male suadentis dicta

con iugis audiuit ab erroris sui
lepra castigari. Ut ipse apud
hunc euangelistam esset ordo
restorationis qui fuerat &

^{casus}
ET CUM PROIECISSET ILLUM
DAEMONIUM IN MEDIUM
EXIIT AB ILLO NIHILQUE
ILLI NOCUIT

Diuina permissione liberan-
dus a daemone homo proici-
tur in medium. ut uisus
patefacta saluatoris plures ad fide-
uamque salutis inuitet, sed quod
dicitur nihilque illum nocuit uide

Et discerpens ^{sup} ipsi immundus & ex-
clamans uoce magna exiuit ab eo,

Nisi intellegamus hoc dixisse mar-
cum discerpens eum. quod lucas
dixit. & cum proiecisset illum
in medium. ut quod secutus ait
nihilque eum nocuit. Intellegatur
quia iactatio illa membrorum
atque uexatio non eum debilitauit
sicut solent exire daemonia
& iam quibusdam membris am-
putatis aut euulsis. Unde merito

protam integra restitutione
sanitatis qui aderant pauentes
tam & si nondum credentes ad in-
uicem dicebant.

QUIA IN POTESTATE ET UIRTUTE
IMPERAT SPIRITIBUS IN
MUNDIS ET EXEUNT.

Expellere enim daemonia &
homines sci sed in uerbo dei possunt.
ipsum autem dei uerbum propria
potestate uirtutes operatur.

SURGENS AUTEM DE SYNAGO-
GA IN TROIUIT IN DOMUM SIMO-
NIS. SOCRUS AUTEM SIMONIS TENE-
BATUR MAGNIS FEBRIBUS;

Suorum a daemone liberatum.
moraliter animum ab immunda
cogitatione purgatum. signifi-
care dixerimus. Consequenter
femina febribus tenta. sed ad
imperium domini curata. carnem
ostendit a concupiscentiae suae
feruore. per continentiae
praecepta frenatam.

Omnis enim amaritudo & ira
& indignatio & clamor &
blasphemia. spiritus immundi
furor est. fornicatione uero

In mundiciam. libidinem. concu-
piscenciam malam. & auariciam.
quae est simulacrorum seruitus.
febrem inlecebrosae carnis intellege.

ET ROGauerunt illum pro
eum, et stans super illum
imperauit febre, et dimi-
sit illum;

Modo saluator rogatus. mo-
do ultero curat aegrotos.
Ostendens se contra peccatorum
quoque passiones. & praecib; sem-
per adiuuere fidelium. & ea quae
ipsi minime in se intellegunt. uel
intellegenda dare. uel & iam non
intellecta dimittere. Juxta quod
psalmista postulat; Delicta quis
intellegit ab occultis meis munda
me dñe;

ET CONTINUO SURGENS
MINISTRABAT ILLIS;

Naturale est febricitantib;
incipiente sanitate laescere. &
aegrotationis sentire molestiam;
Uerum sanitas quae dñi con-
festur imperio. simul tota redit.
Non solū ipsa redit. sed & tanto
robore comitante. ut eis continuo

quise adiuuerant ministrare
sufficiat. & iuxta lezes tropo-
logiae. membra quae seruerant.
inmunditiae adini quitatem. ut
fructificarent morti. seruiant
iustitiae in uitam aeternam.

Cum SOL AUTEM OCCIDISSET.
OMNES QUI HABEBANT IN-
FIRMOS UARIIS LANGUIORIBUS.
DUCEBANT ILLOS ADEUM, AT
ILLE SINGULIS MANUS INPO-
NENS. CURABAT EOS

Solis occubitus. passionē mortemq;
significat illius qui dixit. quam diu
in mundo sum. lux sum mundi; &
sole occidente. plures daemoniaci.
quam ante plures sanantur aegrotq;

Quia qui temporaliter in carne
uiuens. paucos iudaeorū docuit.
Calcato regno mortis omnib; per
orbem gentib; fidei salutisq; dona
transmisit; cuius ministris quasi
uitae lucisq; praetconib; psalmista
cavit; Interfacite ei qui ascendit su-
per occasum; super occasum quippe
dñs ascendit. quia unde in passione
occubuit. inde maiorem suam
gloriā resurgendo manifestauit;

xxvii EXIEBANT ETIAM DAEMONIA
A MULTIS CLAMANTIA ET
DICENTIA QUIA TU ES FILIUS Domini;
ET INCREPANS NON SINEBAT
EA LOQUI QUIA SCIEBANT IPSUM
ESSE Xristum;

Daemona filium domini confiteban-
tur. & attestante euangelista scie-
bant ipsum esse Xristum. Quia que
dierum quadraginta ieiunio
fatigatum. diabolus hominem
cognouerat. nec temptando uale-
bat. an & domini filius esset & experiri.
Iam nunc per signorum potentia
uel intellexit. uel potius suspi-
catur est esse filium domini; Non igitur
ideo iudaeis eum crucifigere
persuasit. quia Xristum siue domini filium
non esse putauit. sed quia se-
meste illius non praeuidit esse
damnandum; Uere enim de hoc
misterio. a saeculis abscondito
dicit apostolus: Quod nemo prin-
cipum huius saeculi cognouit;
si enim cognouissent. numquam domini
gloriae crucifixissent; quare autem
daemona domini se loqui prohibeat.
psalmista manifestat. Quia;

Peccatori autem dixit domini; quare tu
enarras iustitias meas & cetera
Nequis dum praedicantem audit. sequa-
tur errantem; Improbus enim
magister est diabolus qui falsa ueris
saepe permiscet. Ut specie ueritatis
testimonium fraudis obteyat; Aliis
autem non solum daemones. qui inuita
confitebantur. lubentur silere. Xristo.
Sed & illi qui ab eo sanati sponte con-
fiteri uolebant. Immo ipsi apostoli
quorum post resurrectione toto
erant orbe praedicaturi. ante pas-
sione eius praecipuntur omnino
relicere de illo. Ne diuina uidelicet
maiestate praedicata. passionis dis-
pensatio differatur. & dilata passione
salus mundi. quae per hanc futura
erat negaretur;

xxviii FACTA AUTEM DIE EGRESSUS
IBAT IN DESERTUM LOCUM
ET TURBE REQUIREBANT
EUM ET UENERUNT USQUE
AD IPSUM; ET CETERA

Si occasu solis domini mors ex-
primitur. quare non die redeunte
resurrectio illius indicetur.
Cuius manifestata luce

acredentium turbis inquiritur
& ingentium deserto inuentus
ne abeat dēinētur maxime cum
haec prima sabbati quo resurrectio
caelebrata egressio quaestio & in
uencio contigerit;

XV
XXXVII FACTUM EST AUTEM CUM
TURBE INRUERENT IN EUM UT
AUDIRENT UERBUM DŌI ET IPSE
STABAT SECUS STAGNUM
GENNESARETH;

Stagnum gennesarēth idem
dicunt esse quod mare galilaeae
uel mare tiberiadis sed mare gali
lilaeae ab adiacente prouincia
dicunt mare tiberiadis a proxima
ciuitate quae olim chennerēth uoca
ta sed ab herode tetrarcha instau
rata in honorem tiberii caesa
ris tiberias est appellata;

Porro gennesarēth a lacu ipsius
natura qua crispantibus aquis
desē ipso sibi excitare auram
perhibetur greco uocabulo
quasi generans sibi auram
dicitur; Neque enim instagni
morem sternitur aqua sed
frequentibus auris spirantibus

70
agitatur haustu dulcis & ad
potandum habilis; sed hebraeae
linguae consuetudine omnis
aquarum congregatio siue
dulcis siue salis mare nuncupatur;
Qui lacus inter fluente iordane
cxl stadiis in longitudinem &
xl extenditur in latitudinem;
Quia ergo stagnum siue mare
praesens saeculum designat
dñs secus mare stat Postquā
uitae labentis mortalitatem
deuincens in ea qua passus est
carne stabilitatem perpetuae
quies adit;

Turbarum conuentus ad eum
genarum infide concurrentium
tripus est De quibus isaias

Et fluent inquit ad eum omnes
gentes & ibunt populi multi & dicent
Venite & ascendamus ad montem dñi;
ET UIDIT DUAS NAUES STANTES
SECUS STAGNUM;

Quae naues secus stagnum
positae circum cisionem &
praepitium figurant;
Quas bene ihs uidisse perhibetur
quia in utroque populo nouit dñs

qui sunt eius eorumque cor
a fluctibus saeculi huius adfuture
uitae tranquillitatem quasi ad
soliditatem litoris uidendo. hoc est
misericorditer uisitando prouehit;

PISCATORES AUTEM DESCEN
DERANT ET LAUABANT RETIA.

Piscatores sunt ecclesiae docto
res quinos rēe fidei conpr e
hensos & de profundo ad lumen
elatos quasi pisces litori. sic terrae

uuentium aduehunt, quasi
enim quaedam rēa piscantium
sunt complexae praedicatorum
dictiones quae eos quos ceperint
infide ^{infine} non amittant. Unde &
rēa quasi rēinentia sunt uoca
ta, sed haec rēa modo laxantur
in capturam modo lota plicantur.
quia non omne tempus est habile
doctrinae sed nunc ex erenda
lingua doctore non sum & cura
gerenda.

ASCENDENS AUTEM IN UNANAUĒ
QUAE ERAT SIMONIS ROGAVIT
EUM A TERRA REDUCERE PUSILLŪ
ET SEDENS DOCEBAT DE NAUICU
LA TURBAS;

Nauis simonis est ecclesia
primitiua De qua paulus ait;

Qui enim operatus est pēro
in apostolatum circumcisionis
operatus est & mihi inter gentes
bene una dicta quia multitudi
nis credentium erat cor & anima
una de qua docebat turbas quia
de auctoritate ecclesiae docet
usque hodie gentes;

UT CESSAVIT AUTEM LOQUI
DIXIT AD SIMONEM DUC IN
ALTUM ET LAXATE RETIA UES
TRAE IN CAPTURAM;

Quod primo rogauit simonem
naue a terra reducere pusillū
significat uel temperate utendū
uēbo ad turbas ut nec terrena
eis praecipiantur; Nec sic a terre
nis in profunda sacramentorum rece
datur ut ea paenitentis non intellegat
uel prius in proximis regionibus gen
tib; praedicandū ut quod dicit i temp
petro Duc in altum & laxate
rēa uestra in capturam
Ad remotiores gentes quibus
postea praedicatum est
perstinet;

ET RESPONDENS SIMON DIXIT
 illi; PRÆCEPTOR PERTOTANOCTE
 LABORANTES NIHIL CEPIMUS IN
 UERBO AUT ETUO LAXABORETE,
 Nisi dñs aedificauerit domum
 in uano laborant qui aedificant
 eam. Nisi dñs cor inlustrauerit
 auditorum / doctor in nocte
 laborat. nisi in uerbo gratiae
 supernae laxata fuerint instru-
 menta disputationum frustra
 uocis suae praedicator taculum
 mittit. Quia fides populorum
 non sapientia uerbi compositi sed
 diuinae uocationis munere prouenit.
 ET CUM HOC FECISSET CON-
 CLUSERUNT PISCUM MULTI-

TUDINEM COPIOSAM; RUM PERBANT
AUTEM RE TE EO RUCO
 P^{re} multitudine piscium
 R & e rumpebatur quia nunc
 ad confessionem fidei & iam
 cum electis reprobi tanci
 intrant qui ipsam quoque
 ecclesiam heresibus scindant,
 Rum pitur autem r & e
 sed non labitur piscis
 Quia suos dñs & iam inter
 per sequentium scandala seruat;

ET ANNUERUNT SOCIIS QUI
 ERANT IN ALIA NAUË UT UERENT
 ET ADIUAERENT EOS;

Alia nauis ut praediximus
 est ecclesia de gentibus quae
 & ipsa non sufficiente una
 nauicula piscib; impl&ur electis
 quia nouit dñs qui sunt eius

Et apud ipsum cecus est suorum
 numerus electorum;

Dumq; tot iniudaea credituros
 non inuenit quot ad fidem
 uitamq; praedistinos
 nouit aeternam. Quasi aliae
 nauis receptacula piscib; quae
 rens suis corda quoq; gentium
 fidei gratia repl&; Et bene rupto

r & e socia nauis aduocatur qm
 ante iudas pro ditor / ante simon
 magus pisces nequissimi capti
 sunt / ante annanias & saphira
 fidei r & e subdole temptabant Ingrede
 ante ut iohannes testatur.
 multi discipulorum eius abie-
 runt r & e & iam non cum illo
 ambulabant; Ac de inde barna-
 bas & paulus ad gentium sunt
 apostolatum secr & i

ET UENERUNT ET IMPLERUNT

AMBAS NAUICULAS ITACIT

MERGERENTUR

Harum implētio nauium usq;
In finem saeculi crescit sed quod
implētae merguntur hoc est in
submersione praemuntur Non
enim submersa sed tamen sunt
periculata Apostolus exponit
dicens In nouis simis dieb; erunt
tempora periculosa & erunt
homines se ipsos amantes & cetera
Nam mergi naues est homines
in saeculum ex quo elati per fi
dem fuerant morum prauitate
relabi Quales & ipse petrus ad
huc in infirmitate positus hoc

loco demonstrat Unde sequitur

^{xxxj} Quodcum uideret simon
petrus proci dit ad genua ihu
dicens exiame quia homo
peccator sum dñe

^{xxxij} Quia carnales quicq; in ecclesia regi
men spiritaliu inquit; maxime
xpi persona emine & a se quoda modo
repellant Non enim hoc uoce
linguae dicunt bonis ministris di
ut eos a se repellant sed uoce morum

& actuum suorum sua dent a se
recedi ne per bonos regantur &
eo uehementius quo deferunt
eis honorem & tamen factis suis
a se recedere ammonent Ut hono
rificentiam eorum significauerit
petrus cadens ad pedes dñi mores
autem in eo quod ait Exiame
dñe quia peccator homo sum
Quod tamen quia non fecit dñs
non enim recessit ab eis sed eos
subductis nauib; ad litus perduxit
significat in bonis & spiritalibus
uiris non esse oportere hanc
uoluntatem ut peccatis turbaru
commoti quo quasi securus tran
quillusq; uiuant manus ecclesie

asticum deserant

^{xxxij} ET TAIT AD SIMONEM IHS

NOLI TIMERE

Confortat dñs timorē carnaliū
animosq; fragiliū consolando
erigit Ne quis uel de suae consci
entiae culpa tremens uel de alio
rū innocētia stupens scitatis ter
formid & adgredi quod autē sequitur

EX HOC IAM HOMINES ERIS
CAPIENS

Ad ipsum petrum specialiter pesti-
nē exponit enim ei dñs quid haec
captura piscium significet. quod
videlicet ipse sicut nunc per rētia
pisces sic aliquando per uerba sit
capturus homines totusq; facti
huius ordo quid in ecclesia cuius
ipse caput tenet cotidie geratur
ostendat; quod uero subiungitur.

ET SUBDUCTIS AD TERRAM
NAUIBUS RELICTIS OMNIBUS
SECUTI SUNT EUM.

Potest significare finem tem-
poris quo ab huiusmodi saeculo qui
xpo inhererint penitus recessuri
sunt. Sciendum est autem hanc
eandem non esse lectionem qua
mattheus & marcus binos de na-
uiculis piscatores primo petrum
& andream deinde filios zebedei
a dño narrant esse uocatos;
Non enim lucas nunc a dño uoca-
tos sed tantum petro fuisse prae-
dictum quod homines esset cap-
turus insinuat. Quod non ita
dictum est quasi iam pisces num-
quam esset capturus. Nam
& post resurrectionem dñi

legimus eos esse piscatos.

Unde datur intellegi eos ad
capturam piscium ex more remeas-
se ut postea fieret quod mattheus
& marcus narrant quando eos
binos uocauit. Tunc enim non
subductis ad terram nauibus; tamquam
cura redeundi sed ita eum secuti
sunt tamquam uocantem ac uo-
bentem ut sequerentur.

XVI
XXXIIII

ET FACTUM EST CUM ESSET
IN UNA CIUITATUM ET ECCE

UIT PLENUS LEPROA ET UIDENS
IHM ET PROCIDENS IN FACIEM
ET ROGAUIT EUM DICENS

DNE SI UIS POTES ME MUNDARE

Bene ubi leprosus mundatur
cestus non exprimitur locus
ut ostendatur n̄num populu
specialis alicuius ciuitatis
sed omnium populos fuisse
sanatos. & quia dñs ait
non ueni soluere legem sed
ad implere. ille qui exclude-
batur a lege purgari se
dñi potestate praesumens non
ex lege sed supra legem
esse gratiam iudicabat.

Quae leprosi maculam possit
abluere. Verum ut in dño po-
tēstatis auctoritas ita in illo fidei
constantia declaratur ille in fa-
ciem procidit quod humilitatis
est & pudoris. Ut unusquisq; de
suae uitae maculis erubescat.
sed confessionem uerecundia
non repraesentat. Ostendit uul-
nus remedium postulauit. &
ipsa religionis & fidei plena con-
fessio est. Si uis inquit potes
me mundare in uoluntate dñi
tribuit potestatem. De uoluntate
autem dñi non quasi pietatis
Incredulus dubitauit. sed quasi
conluuionis suae conscius non
praesumpsit.

TE TIC IT

ET EXTENDENS MANU ILLU DI
CENS UOLO MUNDARE ET CONFES
TIM LEPRO DISCESSIT AB ILLO.

Nihil medium est inter opus
di atq; praeeptum. Quia in prae-
cepto est opus; deniq; dixit & facta
sunt. Uides igitur quod dubitari
non potest quia uoluntas di potes-
tas est; si ergo uoluntas eius potestas
ē. qui unius uoluntatis asserunt.

unius utiq; asserunt potestatis. Itaq;
quasi habens potestatem sanandi.
& iubendi auctoritate operandi testi-
monium non refugit. Uolo enim dicit
propter fotinum. Imperat propter
arrium. Tangit propter manicheum.
Et lex quidem tangi leprosos prohi-
bet; Sed quid dñs legis est non obse-
quitur legi sed legem facit. Non
ergo Ideo tēdit quia sine tactu
mundare non poterat sed ut pro-
bare & quia sub iectus non erat legi.
Nec contagium timebat ut homines
sed quia contaminari non poterat
qui alios liberabat lepra tactu
dñi fugaretur quae solebat conta-
minare tangentem. Simulq; illud
mirabile quod eos sanauit genere
quo fuerat obsecratus. Si uis potes
me mundare uolo inquit
mundare. habes uoluntatem
habes & iam pietatis effectum.

ET IPSE PRAECEPIT UT
NEMINI DICERET.
Quare praecipitur nemini
dicere. nisi ut doceret
non uulganda nostra bene-
ficia sed premenda.

ut non solum a mercede abstinemus pecuniae sed etiam gratiae

SED UADE OSTENDE TE SACERDOTI ET OFFER PRO EMUNDATIONE TUA SICUT PRAECEPIT MOYSES IN TESTIMONIUM ILLIS.

Ostendere se sacerdoti iubetur ut intellegeret sacerdos eum non legis ordine sed gratia dei supra legem esse curatum;

Offerre autem sacrificium ut ostenderet dominus quia legem non solueret sed impletet. Quis secundum legem gradienti supra legem sanaret eos quos remedia legis non sanauerant;

Et bene addidit testimonium illis. Hoc est si deo credant si impietatis lepra discat;

Quod si quem mouet quomodo dominus mo saicum uideatur approbare sacrificium cum id non receperit ecclesia. Meminerit nondum esse coepisse

sacrificium sancti sanctorum quod corpus eius est. Nondum enim obtulerat in passione holocaustum suum;

Non autem oportebat auferri significantia

sacrificia priusquam illud quod significabatur confirmatum esset &

contestatione apostolorum praedicantium & fide credentium populorum; Quia uero tripice uir iste peccatis languidum genus designat humanum

Recte non solum leprosus sed & plenus lepra describitur;

Omnes enim peccauerunt & egent gloriam dei; Illam scilicet ut extenta manu saluatoris hoc est incarnatio dei uerbo humana

namque contingente naturam ab erroris priscae uarietate mundantur. Possintque cum apostolis

audire. Iam uos mundi estis propter sermonem quem locutus sum uobis

Et qui diutius ab hominibus a populi dei erant castris secreti. Iam aliquando templo reddi & sacerdoti queant offerri.

Illi utique cui dicitur. Tu es sacerdos in aeternum; Audi entes ab apostolo; Templum enim dei sanctum est quod estis uos;

Offerantque pro emundatione sua sicut praecipit moyses

Id est exhibeant corpora sua hos-
tiam uiuentē scām dō placentē.

^{xxxiiii} **P**ERAMBULABAT AUTEM
MAGIS SERMO DE ILLO ET
CONUENIEBANT TURBAE MULTAE
UT AUDIRENT ET CURARENTUR
AB INFIRMITATIBUS SUIIS.

Unus perfecta saluatio multas
ad dñm cogit turbas. Ut enim
ipse se exterius interiusq; doceret
esse sanatum. Nequaquam per-
ceptum beneficium uel ab ipso
a quo acceperat iussus tacere.

Quin potius ut marcus narrat
euangelista functus officio. mox
egressus coepit praedicare & dif-
famae sermonem. Ita ut iam
non possit manifeste in ciuitatem
introire. Sed foris in desertis
locis esse & conueniebant ad eum
undique. Unde merito quaeri-
tur quidnam sit quod dñs non
nulla quae gesit abscondi
iussit. & nec ad horam potuerunt
abscondi. Numquid enim uni-
genitus filius patri & spiritui
sancto coaeternus hac in re uelle
habuit quod implere non potuit.

Sed notandū quod redemptor noster
per mortale corpus omne quod egit
hoc nobis in exemplo actionis
praebuit. Miraculum namque
faciens ut taceri iussit. & tamen
taceri non potuit. Ut uidelicet
electi eius exempla doctrinae
illius sequentes in magnis quae
faciunt latere quidem inuolun-
tate habeant. sed ut pro sint alius
prodantur inuiti. quatenus
& magnae humilitatis sit quod
sua opera taceri appetunt. Et
magnae sublimitatis sit quod
eorum opera taceri non possunt.

Non ergo dñs uoluit quicquam
fieri & minime potuit. sed quid uel
le eius membra debeant quid ue-
deat & iam nolentibus fiat doctrinae
magisterio exemplum dedit.

^{xxxv} **I**PSE AUTEM SECEDEBAT IN
DESERTUM ET ORABAT.

Quod secedit orare non ei naturae
tribuit quae dicit. Uolo mundare
& curat ab infirmitatibus; sed quae
extendens manū tetigit leprosum
Non quo iuxta nestorū gemina sit
filii persona sed quo eiusdem personae.

XVII Sicut naturae sic & operationes
 sint duae. Aliiter quod in urbe
 miracula facit in deserto uero uel
 in monte ut infra legitur orando
 pernoctat. Utriusq; uitae nobis
 & actiuae scilicet & contemplatiue
 documenta praemonstrat. Ut nec
 contemplationis studio quis proxi-
 moru curam negligat. nec cu-
 ra proximorum inmoderatus
 obligatus contemplationis studia
 derelinquat. Quatinus nec amo-
 rem di praepediat amor proximi.
 nec amorem proximi quia trans-
 cendit abicit amor di. In monte
 quippe orare est relicta in sa-
 mura cogitationum curis. totamente
 quem libet ad aeterna supernae
 contemplationis gaudia festinare.
 In desertum secedere & orare est
 exurgente in trinis secus strepitum
 terrenoru desideriorum premere.
 & quoddam sibi cu dno intra se
 secretum quaerere. ubi cu illo
 exteriore cessante tumultu.
 per interna desideria silenter
 loquatur.

XVII ET FACTUM EST IN UNA DIERU
XXXVI ET IPSE SEDEBAT DOCENS ET ERANT
 PHARISAEI SEDENTES ET CER-

Ubi dñs sedens docuerit quando
 scribis & pharisaeis considentib; pa-
 ralyticum curauit. Lucas bre-
 uandi gratia praeterit. sed
 mattheus & marcus qui narrant.
 quaestionem facere uidentur.
 Qm quidem mattheus in ciuitate
 sua. marcus in capharnaum
 hoc eum fecisse testantur.
 Quae difficilius solueretur. si mat-
 theus & iam nazareth nominaret.
 Nunc uero uel ipsa galilaea in qua
 erat nazareth intellegenda est dicta
 ciuitas xpi ad distinctionem
 uidelicet regionis transmarinae
 gera senorum. de qua transfrando
 sicut mattheus scribit uene-
 rat galilaeam. Uel certe ipsa
 capharnaum ciuitas xpi est dicta
 quam non nascendo. sed uisitatib;
 inlustrando suam ipse fecerat.

XXXVII ET ECCE VIRI PORTANTES
 IN LECTO HOMINEM QUI ERAT PARA-
 LYTICUS ET QUAE REBANT ^{eum} INFER-
 RE ET PONERE ANTE EUM.

Curatio paralytici huius
animae postdiuturnam inlece
bre carnalis inertiam ad xpm
suspirantis indicat saluationē.
Quae primo omnium ministris
qui eam subleuent & xpo ad
ferant. id est bonis doctoribus
qui spem saluationis operiq; inter
cessionis suggerant indigē. Qui
bene marco narrante quattuor
fuisse repperiuntur siue quia
quattuor euangelii libris omnis
praedicantium uisus omnis
sermo firmatur. Seu
quia quattuor sunt uirtutes
quibus ad promerendam sospita
tem fiducia mentis erigitur.

De quib; in aeternae sapientiae laude
dicitur Sobrietatem enim & sa
pientiam doctē & iusticiā & uirtutē.
Quibus utilius nihil est in uita
hominib; quas non nulli uersis
nominib; prudentiā fortitudinē
temperantiā & iusticiā appellant.
ET NON INUENIENTES QUAE
PARTE ILLUM INFERRENT
PRAE TURBA ASCENDERUNT
SUPER TECTUM PER TEGULAS

Disiderant paralyticum xpo
offerre. sed turba interposita
ab omni parte recluduntur.
Quia saepe anima post infirmi tor
poris desidium addm resipiscens
supernaeq; gratiae remedio cupi
ens innouari. Priscae consuetudi
nis obstaculo retardatur. Saepe
inter ipsas orationes secretae
dulcedinis & quasi suaue cum
dno conloquium. Turba cogita
tionum interueniens aciem mentis
ne xps uideatur intercludit.

Et quid inter haec agendum. Non
utiq; in infimis exterius quatur
bae tumultuantur remanendum
sed tectum domus in qua xps
docet ascendendum. id est sacrae
scripturae sublimitas est appeten
da. Lex dñi cum psalmista die
noctiq; meditanda. In quo enim
corrigit iuuenior uiam suam in
custodiendo inquit sermones tuos.
ET SUMMISERUNT ILLUM
CUM LECTO IN MEDIUM
ANTE IHM.

Pate facto tecto tectum ante ihm
summittitur. Quia reseratus

scripturarum misteris ad no-
ticiam xpi peruenitur

Hoc est ad eius humilitatem fidei
pietate descenditur. & bene-
domus ihu tegulis contecta
describitur. Quia sub contem-
tabili litterarum uelamine si
adsit qui reser & doctor diuina
spiritalis gratiae iustus inueni-
tur. Quod autem cum lecto
deponitur significat ab homine
in ista carne adhuc constituto
xpm debere cognosci.

QUORUM FIDEM UTUIDIT
DIXIT HOMO REMITTUNTUR
TIBI PECCATA TUA

Hominem dñs a paralysi cura-
curus primo peccatorum uin-
cula dissoluit. ut ostenderet
eum obnexus culparum artuum
dissolutione damnari. Nec nisi
his relaxatis membrorum posse recu-
peratione sanari. Sic & illi para-
litico qui iuxta probaticam pis-
cinam diu motum aquae frustra
praestulabatur sanato adño
dicitur. Ecce sanus factus es iam
noli peccare. Ne & iterum tibi

aliquid contingat. & bene cui is
peccata dimittebantur homo
uocatur. qui hoc ipso quod homo
erat non possit dicere non pecca-
ui. simul & iam ut ille qui homini
dimittebat intellegeret & ur dñs.
Intuendum sane quanti pro-
pria cuiusq; fides apud dñm
ualeat. Ubiantei ualuit aliena
ut totus homo repente id est
exterius interiusq; iam saluatus
exsurgere. Aliorum q; merito
alios laxarentur errata.

ET COEPERUNT COGITARE
SCRIBAE ET PHARISAEI

DICENTES. QUI EST HIC QUI
LOQUITUR BLASPHEMIAS.
QUIS POTEST DIMITTERE PEC-
CATA NISI SOLUS Dñs.

Uerum dicunt scribae quia
nemo dimittere peccata nisi
dñs potest qui per eos quoque
dimittit quib; dimittendi tribuit
potestatem. & ideo xps uere dñs
esse probatur. quia dimittere
peccata quasi dñs potest. Uerum
dñs testimonium reddunt sed per-
sonam xpi negando falluntur.

Erant itaq; iudaei quicum xpm
& dm esse & peccata dimittere
posse credant. Ihm tamen xpm
esse non credunt. sed multo de
mentius errant arriani. quicum
ihm & xpm esse & peccata posse
dimittere euangelii uerbis de
iuncti negare non audeant.
Nihil omnino tamen dm negare
non timent. At ipse perfidos sal
uare desiderans & occultorum
cognitione & iustitiae operum
dm se esse manifestat.

RESPONDENS ENIM DIXIT AD ILLOS.
QUID COGITATIS IN CORDIBUS VESTRIS.

Eidem namq; do quid dicit. Ego sum
ego sum ipse qui deleo iniquitates auis.
sapiens simul adorator ait. Tu
enim solus nosti corda omnium
filiorum hominum. Eadem ergo
inquit maiestate & potentia qua
cogitationes uestras intueor. possu
& hominibus delicta dimittere ex uobis
Intellegite quid paralyticus con
sequatur.

QUID EST FACILIUS DICERE DEMIT
TUNTUR TIBI PECCATA AN DICERE
SURGE ET AMBULA.

Utrum sint paralytico peccata
dimitta solus nouerat qui demit
tebat. Surge autem & ambula
tam ille qui surgebat quam hi
qui surgentem uidebant ad pro
bare poterant. fit igitur carnale
signum ut probetur spirituale.

UT AUTEM SCIATIS QUIA
FILII HOMINIS POTESTATEM
HABET IN TERRA DIMITTE
RE PECCATA.

Si & dicitur est iuxta memoratum
isaiae testimonium qui deleo
iniquitates nostras & filius homi
nis potestatem habet in terra
dimittendi peccata. Ergo idem
ipse & dicitur filius hominis est uero
mo xps per diuinitatis suae poten
tiam dimittere peccata possit & idem
dicitur xps per humanitatis suae fragili
tatem pro peccatoribus mori.

AIT PARALYTICO TIBI DICO SURGE
TOLLELECTUM TUUM ET UADE IN DOMUM TUAM.

Spiritualiter delecto surgere est
animam se a carnalibus desideris ubi
egra quiescebat abstrahere.

Lectum uero tollere est ipsam
quoq; carnem per continentiae

frena correptam spe caelestium
 praemiorū delicias praeuere terrenis.
 ipse est enim lectus qui per singu-
 las noctes lauitur a dauid id est
 pro uniuscuiusq; noxae maculis
 digno paenitentiae fluminae
 castigatur. Sublato autē lecto
 domum ire ad paradisiū redire est.
 ipsa est enim uera domus quae
 hominem prima suscepit. Non
 iure amissa sed fraude. tandemq;
 restituta per eum qui fraude hosti
 nihil debuit. Aliter sanus
 qui languebat lectū repostat domū.
 Cum anima peccatorum remis-
 sione accepta ad internam sui
 custodiam cum ipso se corpore
 refert. Ne post ueniam quid unde
 iterum iuste feriatur admittat.
 ET CONFESTIM SURGENS CORA
 ILLI STULIT IN QUO IACEBAT ET ABIT
 IN DOMU SUAM MAGNIFICANS DOMET CER
 Mira diuinae potentiae uisus
 ubi nulla temporis interuenien-
 te morula iussa saluatoris salus
 festina comitatur. Merito
 qui ad fuerant damnatis blas-
 phemiae iaculis ad laudem

Tantae maiestatis stupentia
 corda conuertunt
 XVIII
 ET POST HAEC EXIIT ET UIDIT
 PUBLICANUM NOMINE LEUI SEDEN-
 TEM AD TELONEUM ET AIT ILLI
 SEQUERE ME;
 Idem leui qui mattheus est sed
 lucas marcusq; propter uerecun-
 diam & honorem euangelistae
 noluerunt nomen ponere uulgatū.
 Ipse autem mattheus iuxta illud
 quod scriptum est iustus accusa-
 tor sui est in primordio sermonis.
 Mattheum se & publicanū no-
 minat ut ostendat legentib;
 nullum debere conuersum de
 salute diffidere. Cum ipse de
 publicano in apostolum d& celo-
 nario in euangelistam sic repper-
 te mutatus
 ET RELICTIS OMNIBUS SURGENS
 SECUTUS EST EUM.
 Intellegens mattheus quid sit
 ueraciter dñm sequi. relictis
 omnib; sequitur. sequi enim
 imitari est. ideoq; ut pauperem
 xpm non tam gressu quam affectu
 consecrari potuisset & reliquit

propria qui rapere solebat aliena
perfectamq; nobis abrenuntiationis
saeculi formam tribuens Non solū
lucra reliquit uel tialium sed &
periculum contempsit quod eueni
re poterat a principib; saeculi quia
uel tialium rationes imperfectas
atq; inconpositas reliquerit Tanta
enim cupiditate sequendi dñm
ductus est ut in nullo prorsus
huius uitae respectum uel cogi
tationē sibi & reseruauerit.

Propter quod iusta mercede dum
humana sedulus negotia deserit
Dominicorū fidelis dispensator
meruit esse talentorum.

XXXVIII ET FECIT EI CONUIUIUM
MAGNUM LEUI IN DOMO SUA
Qui domicilio xpm recipit inter
no maximis delectationibus ex
uberantium pascitur uoluptatū.
Itaque dñs libenter ingreditur
& in eius qui crediderit recumbit
affectu. & hoc est bonorū ope
rū spiritale conuiuium quo di
ues populus eg & pauper aepulatur.
**ETERATURBA MULTA PUBLICA
NORU ET ALIORU QUI CUM ILLIS**

ERANT DISCUMBENTES

Uiderant publicanū a peccator
ad meliora conuersum locum inue
nisse paenitentiae. & ob id & iam
ipsi non desperant salutem.

**ET MURMURABANT PHARISAEI
ET SCRIBAE EORUM DICENTES AD
DISCIPULOS EIUS QUARE CUM PUBLICANIS
ET PECCATORIBUS MANDUCATIS ET BIBITIS**

Conuiuuntib; cum dño publicanis
pharisaei murmurantes de ieiunio
gloriantur ubi primo ^{in emulas} legis &
graciae quantasit distantia de
claratur. quia qui legem sequuntur
ieiunae mentis famem patiantur
aeternam Qui uero uerbum
in interiorib; animae receperunt
alimenti caelestis & fontis ubestante
recreati esurire & sitire non possunt.

Deinde retributionis futurae
species praefiguratur quando
epulantib; cum xpo electis per
fidia superbiorum ieiuna torque
bitur. quibus dicitur mer & rice
& publicani praecedunt uos in regno
di. Quod si per matthei electionē
fides gentium quae prius mundi
lucris inhabant sed nunc corpus xpi

77
sedula deuotione reficiunt
exprimitur. Profecto superciliū
pharisaeorū iudaeorū inuidiam
qua de gentium salute torquentur
insinuat.

AL. ET RESPONDENS IHS DIXIT AD
ILLOS NON ECENT QUI SANI SUNT
MEDICO. SED QUI MALE HABENT.
NON VENI VOCARE IUSTOS SED PEC
CATORES IN PAENITENTIAM.

Suggillat scribas & pharisaeos
qui iustos reputantes pecca
torum consilia declinabant,
se ipsum namque medicū dicit,
qui miro medicandi genere uul
neratus est propter iniquitates
nostras & uulnere eius sanatus sumus;
Sanos autem & iustos appellat
eos qui ignorantes dei iustitiam
& suam uolentes constituere iusti
tiae dei non sunt subiecti. qui ex
lege praesumentes euangelii
gratiam non quaerunt. Porro
male habentes & peccatores uocat
eos qui suae fragilitatis conscientia
deuicti. Nec per legem iustifi
cari posse uidentes xpi se gratiae
paenitendo submitunt.

Ubi simul ostenditur quod non
in pristinis uicis permanentes
ut pharisaei & scribae murmura
bant sed paenitentiam agentes
publicani uenerint ad ihm; Et
ipse quoque ibi conuiuia peccatorū
ut occasionem haberet docendi
& spiritales inuitatoribus suis prae
beret & cibos adire dignatus sit;
Denique cum frequenter pergere
ad conuiuium describatur
nihil refectur aliud nisi quid ibi
fecerit quid docuerit ut & hu
militas dñi eundo ad peccatores
& potentia doctrinae eius in paeni
tentiam conuersione monstratur;
AT ILLI DIXERUNT AD EUM QUARE
DISCIPULI IOHANNIS IEIUNANT
FREQUENTER ET OBSECRATIONES
FACIUNT SIMILITER ET PHARISAEORUM
TUI AUTEM EDUNT ET BIBUNT.
Mattheus refert ipso iohannis
discipulos haec dixisse saluatori;
Unde patet utrosque conuictos
hac eum quaestione pulsasse;
Ubi iohannis maxime repraehe
dendi discipuli non solum de sui
lactantia ieiunii uerum quia

calumniabantur quē sciebant
à magistro p̄dicatū & iungebantur
pharisaeis quos ab eo nouerant condem-
natos,
Spiritualiter autē discipuli iohannis
& pharisaeorū ieiunant xpi autē
edunt & bibunt quia siue opera
quis legis seu traditiones sequatur
hominū siue ipsum & iam xpi
praeconium aure tantū percipiat
corporis spiritualib; abstinent
bonis ieiuno corde tabescit; Qui
uero xpi membris fidel; incorpo-
ratur amore Non potest ieiunare
quia carne ipsius epulatur &
sanguine, **A**liter iohannes
uinū & siceram non bibit Dñs cū
publicanis & peccatorib; manducat
& bibit quia ille abstinentia meri-
tū aug& cui potentia nulla na-
turae; Dñs autem cū naturaliter
subp̄cebat delicta donare Cur
eos declinat & quos abstinentibus
poterat reddere puriores; sed ie-
iunauit & xpi ne praecceptum de-
clinaret; Manducauit cū peccato-
rib; ut gratiā cerneret agnosceret
potestatem;

QUIBUS IPSE AIT, NUM QUID PO-
TESTIS FILIOS SPONSIDUCUM
ILLI EST SPONSUS FACERE IEIUNARE
UENIENT AUTEM DIE SETCUM ABLATUS
FUERIT AB ILLIS SPONSUS TUNC IEIUNA-
BANT ILLIS DIEBUS,
Sponsus xpi sponsa ecclesia
Est de hoc scō spiritualiq; conubio
apostoly sunt creati; Unde bene
marcus euangelista filios eos appel-
lat nuptiarum Non tantum
sponsi sed & iam sponsae uolens
intelligi Quia per lauacri rege-
nerationē inius diuinae generationis
adsumpti sunt Qui ieiunare ac
lugere non possunt quamdiu spon-
sum in thalamo uident & ipsum
sciunt esse cum sponsa; Quando
uero transierint nuptiae & passionis
ac resurrectionis tempus aduenerit
Tunc sponsi filii ieiunabunt; Quod
autem lucas non ait ut ceteri
Numquid possunt filii sponsi aut
nuptiarū ieiunare uel lugere; sed
numquid potestis filios sponsi face-
re ieiunare; Eleganter intima-
uit eosdem ipsos qui loquebantur
fuisse facturos ut lugentes ieiunarent.

filii sponsi / Qm ipsi essent sponsu
 occisuri, Notandum uero hunc
 luctum absentiae sponsi non
 nunc tantum id est post mortem
 resurrectionem q; eiusdem sponsi
 sed & ante incarnationem illius
 post hoc huius saeculi tempus esse
 celebratum, Prima quippe
 tempora ecclesiae ante uirginis
 partum scōs habuere qui deside
 rarent incarnationis xpi aduentu
 ista uero tempora ex quo ascendit
 in caelum scōs habent qui deside
 rent eius manifestationem ad
 uiuos & mortuos iudicandos,
 Neque hic desiderabilis ecclesiae
 luctus requieuit aliquantum
 nisi quam diu hic cum discipulis
 in carne uersatus est, iuxta leges
 autem tropologiae sciendum
 quo quam diu sponsus nobiscum
 est & in lactia sumus nec ieiu
 nare possumus nec lugere, Cum
 ille autem propter peccata a nobis
 recesserit & auolauerit tunc indi
 cendum ieiuniū tunc recipiendus est luctus,
 Dicebat autem etsi similitudinē
 ad illos qui a nemo commissu

RAM A UESTIMENTO NOUI IN MIT
 TIT IN UESTIMENTUM UETUS, ALIO
 QUI ET NOUUM RUMPIT ET UETERI
 NON CONUENIT COMMISSURA ANOUO,
 Cum interrogatus esset dñs cur
 discipuli eius non ieiunarent
 Respondit carnales adhuc
 quosque & nec dum passionis
 resurrectionis q; suae fide solidatos
 non posse se ueriora ieiunia & con
 tinentiae sustinere praecepta
 Ne per austeritatem nimiam & iam
 credulitatem quam habere
 uidebantur amittant,
 Ipsos ergo adhuc discipulos tam
 quam uetera uestimenta dicit
 quibus inconuenienter nouus
 pannus assuitur id est aliqua
 particula doctrinae quae ad nouae
 uitae temperantiam pertinet,
 Quia si hoc fiat & ipsa doctrina
 quodam modo scinditur. cuius
 particula quae ad ieiunium ciboru
 ual & inopostunae traditur.
 Cum illa doceat generale ieiu
 nium non a concupiscentia ciboru
 tantu sed ab om^m lactia temporalium
 delectationum; Cuius quasi pannum.

Id est partem aliquam quae ad
cibos pertinet dicit non oportere
hominibus; adhuc ueteri consuetu-
tudi deditur impertiri.

Quia & illinc quasi consessio
uidetur fieri & ipsi uetustati
non conuenit.

ET NEMO MITTIT VINUM NOUUM
IN UTRES UETERES ALIOQUIN
RUMPIT VINUM UTRES ET
IPSUM EFFUNDITUR ET UTRES
PERIBUNT SED VINUM NOUUM IN UTRES
NOUOS MITTENDUM EST ET

UTRAQUE CONSERUANTUR;
Eosdem quoque ueteribus comparat
utribus; quos uino nouo. Id est
spiritualibus; praeceptis facilius
disrumpi quam id posse conti-

nere dicit; Erunt autem iam
utres noui cum post ascensum
domini desiderio consolationis eius
orando & sperando innouantur;
Tunc enim acceperunt spiritum sanctum
quo impleri cum linguis omnibus
loquerentur.

Aiudaeis nescientibus; sed tamen
uere adstantibus; dictum est
quam uisito pleni sunt isti;

Nouum enim uinum iam nouis
utribus uenerat hoc est spiritus sancti fer-
uor. spiritualium corda repleuerat.
Aliter cauendum doctrinae
animae nondum renouatae.
sed in uetustate malitiae perdu-
ranti nouorum misteriorum
secreta committat

ET NEMO BIBENS UETUS STATIONEM
CULT NOUUM; DICIT ENIM
UETUS MELIUS EST

Judaeos significat quibus uicat
ueteris salua imbutis. nouae
gratiae praecepta sorduerant.
Quia profecto maiorum tradi-
tionibus; commaculati dulcedine
spiritualium uerborum percipere
nequaquam ualebant.

FACTUM EST AUTEM IN SABBATO
SECUNDO PRIMO CUM TRANSI-
RENT PER SATHUELLEBANT DISCI-
PULI EIUS SPICAS ET MANDUCABANT
CONFRICANTES MANIBUS;

Hoc est quod marcus ait quia
discipuli propter numiam eorum
qui ueniebant ut curarentur
in oportunitatem. ne mandu-
candi quidem spatium habebant.

& ideo quasi homines esuriebant,
 quod autem spicas segetum
 manibus confriant & in edam con-
 solantur. Vitae austerioris indicium
 est non praeparatas aepulas sed
 cibos simplices quaerentiū; & nota
 quod primi apostoli saluatoris
 litteram sabbati destruunt. Aduer-
 sum hebionitas quicum ceteros
 recipiant apostolos Paulum qua-
 si transgressorem legis repudiunt;
 Unde bene lucas diem quo sabbati
 littera solui coeperat deuteroproton
 hoc est secundo primum sabbatum
 nuncupat. Volens intimare sabba-
 ti legalis obseruantiam cessare
 ulera debere & naturalis sabbati
 libertatem quae ad mortis usque
 tempora ceterarum dierum similis
 erat oportere restitui. Ut sicut
 ecclesiam non circumcisio uel
 ceremoniae legis sed fides
 abraham quae in praepitio iustifica-
 tus est per dilectionem operata
 saluat ita hanc & iam non aliud
 quam spiritale sabbatum quo
 & ipse abraham semper a seruis
 id est noxia uacabat actione.

per septiformem spiritali gratia
 deo commendat.

Huius itaque temporis sabbatum
 quosicut in ceteris diebus utilia
 quaeque licet operari. Ad distinc-
 tionem iudici sabbati quo non inter-
 facere non ligna colligere non alia
 quae libet necessaria facere licebat;
 Secundo primum appellat primum
 uidelicet hoc ac secundo praelata
 siue temporis ordine quia per
 innumera ante legem saecula
 quomodo nunc agitur a patribus
 agebatur seu ceterae gratiae mu-
 nere significans ut nil aliud secun-
 do primum quam inferiori supe-
 rius intellegas esse sabbatum.

Nam & primus homo de terra
 terrenus secundus homo de caelo
 caelestis; Ne tamen errat si qui
 dominum ihesum christum secundo primum
 adam uelit appellare qui merito
 scilicet & gratia non humanae
 natiuitatis ordine. Primum prae-
 cessorit adam iuxta quod de illo
 praecursor suus ait; qui post me
 uenit ante me factus est quia
 prior me erat; Potest & ita in sabbato

Secundo primo dictum intellegi.
Ut unum Idemq; noui testamenti
sabbatum. & secundum & primum
sit: secundum quia post legale
sabbatum a nobis obseruatur.
primum quia & ante de cr&alegis.
a iustis obseruabatur antiquis.
Mistice autem discipuly per t&ta
transiunt illa uidelicet de quib;
dn̄s ait; leuate oculos uestros. &
uidete regiones quia albae sunt
lam ad messem. & qui m&it mer
cedem accipit; & ideo nihil
melius esurire quam salutem
intelleguntur hominū quam
ipse messorū primus quondam
inter praeces esuriens. mox
ostensis quas cupiebat dapib;
audit; Surge p&re. occide &
manduca; & mira sacramenti
concordia. Quia & ibi mactari
& manducari lubentur animalia
& hic confricari. & nihilominus
manducari spicae referuntur;
Hoc est enim mofificate membra
uestra quae sunt super terram
& exuite uos u&erem hominem
cum a tibus eius. Quia non aliter

quisq; transit in corpus xpi. Non
aliter doctorem profectus sui fruc
tib; pascit; Uellere itaque spicas
est homines a terrena intentione
qua solum mentis quasi radicem
fixerant eruere; Fricare autem
manib; exemplis uisum ab ipsa
& iam carnis concupiscentia quasi
folliculis atq; integumentis aristarū
puritatē mentis exuere; Crana uero
manducari est. emundatum quemq;
ab omni inquinamento carnis &
sp̄s. per ora praedicantium ecclesiae
membris incorporari; & bene haec
discipuly apud marcum dn̄m prae
gredientes egisse referuntur. Quia
doctoris necesse est sermo praecedat
& siccor auditoris gratia supernae
uisitacionis inlustr&;
Quidam autem pharisaeorum
dicebant illis quid facitis quod
non licet in sabbatis.
Haec alii euangelistae narranc.
ipsi dn̄o fuisse magis obiecta. sed
suae illi siue discipuly eius. siue
per plures passim criminantes
utrisque sine dista. Neque enim
ullus euangelista falsum scribere

potuit. Tamen ^{quia} quicquid
ad discipulis agitatur, ad eum respicit.
Cuius in agendo magisterium
sequuntur. Confestim ille iuxta
quod isaias ait. Et arguit in aequi-
tate promansus & is terrae.
Falsos legis defensores ueris scōrū
deuincit exemplis; Ait enim;
NE HOC LEGISTIS QUOD FECIT
DAUID CUM ESURISSET IPSE
ET QUICUM EO ERANT QUOMODO
INTRAUIT IN DOMUM DŌI ET PANES
PROPOSITIONIS SUMPSEIT ET MAN-
DUCAUIT ET DEDIT HIS QUICUM IPSE
ERANT. QUOS NON LICET MANDUCA-
RE NISI TANTUM SACERDOTIBUS.
Regum narrat historia beatū
dauid insidias saulis uitantem.
ad abimelech sacerdotem uenisse
in nobe. sibi suisq; cibos p̄ se;
At sacerdotem panes communes
non habentem. cum solum primo
discer & mundos a mulierib; ab-
heri & nudus testis fuis se pueros.
panes consecratos ei dare non
dubitas se melius arbitratum
proph̄a dicente. Misericordiā
uolo & non sacrificium. De famis

periculo homines liberare
quam dō offerre sacrificium;
hostia enim dō placabilis homi-
num salus est; Obponit ergo
dñs pharisaeis calumniantib; &
dicit. Si & dauid sc̄s est & abime-
lech pontifex a uobis non re-
prehenditur. sed legis uterque
mandatum probabili excusatione
transgressi sunt. & famis in causa est.
Cur eadem famem non probatis
in apostolis. quam probatis in ceteris.
Quamquam & in hoc multa distan-
tia sit. Isti spicas in sabbato manu
confriant. Illi panes comedere
leuiticos. & ad sabbati solemnitate
accedebant. Coquebantur enim
panes propositionis ante sabbatū.
& sabbato mane oblatis sunt supra
sacram mensam. ponebantur
bis seni ad alter utros conuersi.
duab; pateris aureis superpositis
ture plenis quae permanebant
ad aliud sabbatum. & tunc pro
illis alii deponabantur; illi uero
sacerdotib; exhibebantur &
ture incenso in igne sacro in quo
in quo omnia holocausta fieri solebant.

Aliudtur super alios xii panes
adiciebatur; Qua hora superue-
niens dauid panesq; consecratos
accipiens. Ostendit figurate
sacerdotalem cibum ad usum
transiturum esse populorum.
sive quod omnes vitam sacerdo-
talem debemus imitari. sive
quia omnes filii ecclesiae
sacerdotes sunt. Unguimur
enim in sacerdotium scm offeren-
tes nosm& ipsos do hostias spirituales.

ET DICEBAT ILLIS QUIA DñS EST
FILIIUS HOMINIS ET IAM SABBATI;

S inquit dauid rex sacerdo-
ta li cibo pastus excusabilis
est. Et iuxta alterius euange-
lii fidem. sacerdotes sabbatum
per templi ministerium uiolan-
tes crimine carent. quanto magis
filius hominis. qui uerus rex
& uerus sacerdos. & ideo dñs est
sabbati. euulsarum sabbato
spicarū noxa non tenetur

xx
xx

FACTUM EST AUTEM ET IN ALIO
SABBATO UT INTRARET IN SYNA-
GOGAM ET DOCERET ET ERAT IBI HOMO.
ET MANUS EIUS DEXTERA ARIDA;

Sabbatis praecipue dñs in synago-
ga docet & operaturq; iustitias.

Non solum propter insinuandum
spiritale sabbatum. sed & propter
celebriorem eo die populi con-
uentum. Cui tunc ex antiqua
patrum institutione moris erat.
Quia uacare a labore per legē
lubebatur. legendis audien disq;
scripturis operam dare. iuxta
quod in actibus apostolorum iacob;
loquitur; Moser enim adie;
antiquis habet quietem praedice;
in synagogis. ubi per omne sabbatū
legitur; Nam sicut hi quibus
uenandi ars est. ubi feras pisces
& uolucres plus abundare de-
dicerunt. ibi sua maxime recu-
tendunt. Ita & dñs semper docuit
in synagoga & in templo. quo om-
nes iudaei conueniebant. Uolens
omnes saluos fieri. & ad agnitio-
nē ueritatis uenire. Homo sane
qui manum habebat aridam.
humanum genus indicat in secun-
ditate boni operis are factum.
sed dñi miseratione curatum.
cuius dextera quae in primo

xx

parente. dum uicite arboris po-
ma decer perē a ruerat. Per
redemptoris gratia^{di} in fontes
manus in crucis arbore tenderē.
bonorū operum facis est restitui
ta saluti; & bene in synagoga
manus erat arida. Quia ubi
scientiae donum maius; ibi grauius
est in excusabilis noxae periculū.

**OBSERUABANT ALI TEMON SCRIBE
ET PHARISAEI SABBATO CURARET.
UT INGENIRENT ACCUSARE ILLUM.**

Quia destructionem sabbati quā
in discipulis arguebant. Probabilis
magister excusauerat
exemplo. Nunc ipsum obser-
uando magistrum calumniari
uolunt. Uti si sabbato cura
transgressionis. si non cura & cru-
delitatis aut inbecillitatis arguant;
**IPSE UERO SCIEBAT COGITATIO-
NES EORUM. ET CET.**

**HOC EST QUOD LEGIMUS. Dñs nouit
cogitationes hominum. qm̄
uanae sunt; & quod sequitur.
Beatus homo quem tu erudioris
dñe. & de lege tua docueris eum.
De illis dictum est. qui legem per-**

xpm̄ ad implēam. nec nobis
carnale per hanc. sed spiritale sabb-
batum dedicerunt esse praeceptū;
**AI TATEM AD ILLOS IH̄S INTER-
ROGOUOSSILICET SABBATO BENE-
FACERE ANIMALE.**

Praeueniens dñs calumniam
Iudaeorū. quam sibi perfida mente
parauerant arguit eos quia
legis praecepta praua interprae-
tatione uiolarint aestimando
in sabbato & iam a bonis operibus
feriandum cum lex animalis
abstinere iubeat dicens Omne
opus seruale non faciatis in eo
Id est peccatum. Omnis enim
qui facit peccatum seruus est
peccati Eodem praecepto si-
mul & futuri saeculi formam
in praesentibus adumbrans.

Ubi qui per sex saecula huius
aetatis bona fecerunt. In septima
quidē malorum tantummodo
Non autem & bonorum sint
ferias habituri. Nam licet saecula-
ria opera conquiescant. Non otio-
sus tamen boni operis actus est
In di laude quiescere

ANIMAM SALUAM FACERE.

AN PERDERE

Hoc est hominem curare an non idem
est quod praemisit benefacere
animale Non quod dñs summe
bonus auctor mali nobis aut
perditionis esse possit sed quod
eius non saluare scripturae consu-
&udine perdere dicatur sicut
dicitur Indurasse cor pharaonis.
Non quod molle obdurauerit
sed quod meritis praecedentibus ob-
duratū misericorditer emollire no-
luerit; & nos cum rogamus ne
nos inducat Intemtionem
Procinus addendo sed liberanos
a malo Manifeste docemus eius
Inducere Intemtionem non esse
aliudquam non liberare a malo.
Eius perdere animam esse a perditio-
ne saluam non facere si quem uero
mouet quare dñs cum corpore esse &
curaturus de animae saluatione
Interrogauerit Intellegat uel animā
more scripturarū pro homine posita.
Sicut dicitur. Hae sunt animae
quae exierunt de femore iacob.
Uel quod illa miracula propter

animae salutem faciebat uel quod
ipsa manus sanatio salute animae
significabat quae a bonis ut praedixi-
cessant operibus aridam quodam
modo dextram habere uidebatur.

ET CIRCA SPECTIS OMNIBUS
DIXIT HOMINI EXTENDE MA-
NUM TUAM ET EXTENDIT

RESTITUTA EST MANUS EIVS

Sananda manus arida iubeatur ex-
tendi quia infructuosae debilitas
animae nullo melius ordine quam
elemosinarum largitate curatur.
Unde iohannes baptista turbis
suscitantibus quid facerent ut non
uelut arbore saride mitterentur
In ignem hoc solum praecipit qui
habet duas tunicas d& non habentibus
& qui habet escas similiter faciat.
Et in ecclesiastico dicitur Fili non
sit manus tua ad accipiendum
porrecta & addendum collecta.
frustra enim manus ad dñm pro pec-
catis rogaturus expandit qui non
has ad uiam rogantem beneficiū
laturus extendit.
IPSI AUTEM REPLETIS SUNT
INSAPIENTIA ET CONLOQUE AD IN-

uicem. Quoniam facerent ihu

Magna uicque insipientia eos
qui salute plurimum indigebant
de nece saluatoris agere consilia.
Qui quantu nequitie studeant ostendit.
Cum & hoc in crimen reputant
quod ad uerbum illius saluam
qui languebat extenderit dexteram
quasi non eorum quisque maiora
sabbatis egerit cibo postando por-
rigendo calicem ceteraq; quae
uictui necessaria sunt exsequendo
Neq; enim qui dixit & facta sunt
sabbato laborasse poterat

xxi

conuinci
FACTUM EST AUTEM IN ILLIS
DIEBUS EXIIT IN MONTEM

ORARE

Non omnis qui orat ascendit
in montem. Est enim oratio quae
peccatum facit sed qui bene orat
quidm orando quaerit hic a ter-
renis ad superiora progrediens
uesticem curae sublimioris ascendit.
Qui uero de diuitiis aut de honore
saeculi aut ceste de inimico morte
sollicitus obsecrat. Ipse in infimis
iacens uiles ad dm preces mittit

Orat autem dñs non ut pro se
obsecr& sed ut pro me imp&r&
Nam & si omnia posuerit pater
in potestate filii. Filius tamen ut
formam hominis impler& obsecrandu.
patrem putat esse pro nobis. quia
aduocatus est noster. Aduocatu
enim inquit habemus apud patre
ihm xpm. si aduocatus est deb& pro
meis interuenire peccatis. Non
ergo quasi infirmus sed quasi pius
obsecrat. Uis scire quam omnia
quae uelit possit & aduocatus
& iudex est in altero peccatis officiu.
In altero insigne est potestatis.

ETERAT PERNOCTANS IN

ORATIONE DI

Forma tibi praescribitur
quam debeat aemulari. Quid
enim te pro salute tua facere
oportet quando pro te xps in
oratione pernoctat. Quid te face-
re conuenit cum uis aliquod
officium peccatis ad oriri quan-
do xps misurus apostolos prius
orare curauit. Uis scire quam
mibi non sibi orauerit.

ET CUM DIES IN QUID FACTUS

ESSET UOCATIT DISCIPULOS SUOS
ET ELEGIT XII EX IPSIS

Ubinotandum quod euangelica
& apostolica scriptura non solum
illos duodecim appellat discipu-
los xpi. sed & omnes qui in eum
credentes magisterio eius ad
regnum caelorum erudiebantur.
Discipuli quippe ad discendo sunt
uocati ex quorum multitudine
quos ipse uoluit elegit

QUOS ET APOSTOLOS

NOMINAUIT

Apostoli grece latine missi
dicuntur. cuius sacramentum
nominis exponens euangelista
marcus ait. Et fecit ut essent
duodecim cum illo & ut mitteret
eos praedicare euangelium. &
ipse dñs dicit. sicut misit me pater
& ego mitto uos. Quibus duodecim
sunt electi. ut uidelicet mundi sa-
lutē quam uerbo praedicarent.
suo quoque numero mystice commen-
darent. Ter enim quaterni decus
dupandus. hinc est enim quod & su-
perius dixi quia cum in trpo ecclesiae
salomon dño templum conderet.

fecit & mare aeneum in quo sacer-
dotes lauarentur. Duodecimque
illud boum clunis inposuit. quo-
rum tres aquilonem. tres occi-
dentē. tres meridiem. & tres aspi-
cerent orientē. Figuraliter insi-
nuans qm apostoli apostolorūque
successores. cunctas orbis quadra-
plagas fide & confessione scāe
trinitatis essent a peccatorum
labe purgaturi.

SIMONEM QUEM COGNOMINAUIT
PETRUM ET ANDREAM FRATREM EIUS.

Non nunc primum simoni petri
cognomen indidit. sed longe ante
cum fratre andrea ad se adductū
Inuitus dixit. Tu es simon filius
iohanna tu uocaberis cephas quod
interpraetatur petrus. sed cum
uolens lucas nomina duodecim
apostolorū enumerare. necesse
haberet petrum dicere breuiter
innuere uoluit quod non hoc ante
uocaretur. sed ita eum dñs cogno-
minauerit quamuis non tunc
sed quando iohannes ipsa dñi uerba
posuit. Intentos uidelicet reddens
auditores. Nam si hoc ante uocaretur.

Non ita uideret mysterium
p&rae. Putans eum casu sic
uocari non prouidentia di
Ideo uoluit eum prius aliud
uocari. ut ex ipsa commutatio
ne nominis sacramenti uiuacitas
commendaretur. Idem ergo lati
nae p&rus quod syruace cephas
& in utraq; lingua nomen a pe
tra deriuatum est. **N**aud dubiu
quin illa de qua paulus ait
p&ra autem erat xps. Nam
sicut lux uera xps donauit apos
tolis ut lux mundi uocentur
sic & simoni qui credebat in p&ra
xpm. p&ri largitus est nomen.
cuius alias ad ludens ad h. imolo
giae dixit. Tu es p&rus & super
hanc p&ram aedificabo eccle
siam meam. Violenter ergo
quidam latino uel greco nomi
ni haebreum quaerentes ad h.
mologiam dicunt p&rum dis
soluentem siue disculciantem
uel agnoscentem interpretari.
Cum & expositio iohannis euange
listae cuius memini & ipsa lingua
hebraea quae p. litteram omnino

83
non sonat haebreum hoc nomen
non esse testatur. abusive enim f&hrū
prop&ro sicut & faulum & filatū
pro pilato. & paulo scribentes uo
lenter ficto nomini falsam inter
pradationem subnectunt. Simon
autem oboediens interpretatur.
Porro andreas grecū nomen est
& apōtu andros. hoc est
a uiro uiriliter appellatur quib; recte
uocabulis apostolorū primi deco
rantur. qui mox agnum di a iohan
ne cognouerunt eum uidere &
audire curauerunt. Quod uero
simon ponens merorem uel audi
entis tristitiam interpretatur
illi tempori congruit. quando
post resurrectionem uiso dño
uel mostris illius uel suae nega
tionis merorem deposuit. sed suae
confestim mostris tristitiam audi
uit dicente dño. cum autem se u
eris extends manus tuas & alius
te ang& & duc& quo non uis.
JACOBUM ET IOHANNEM PHILIP
PUM ET BARTOLOMEUM MATTHEU
ET THOMAM
Pulchrae ac reuerenter lucas

In catalogo apostolorum usitato
nomine mattheum in prima uero
de heloneo uocatione ut superius
ammonui leui appellare malu-
it. Ipse uero mattheus iuxta quod
scriptum est. Dicte iniquitates
tuas ut iustificeris. Et manifeste
mattheum de heloneo uocatum &
in ordine se apostolorum publicanum
cognominat ^{sed & comparisuo} thomae cum acce-
ris euangelistis sic praelatus se
in ordine subponit. Iacobus sane
& iohannes ^{qui} ob eximium uirtutis
& animi culmen filii tonitru
hoc est boanerges siue ut emen-
datus scribitur banereem sunt
a domino cognominati. Nec frustra
quorum unus ecclestibus in tonans
uocem illam. Theologicam quam
nemo prius edere nouerat emisit.
In principio erat uerbum & uerbum
erat apud deum & deus erat uerbum.
& cetera quae tanto robore gra-
uida reliquit. Ut si aliquanto
plus in tonare uoluisset. Nec ipse
capere mundus possit; sed &
ambo saepe seorsum & in monte
a domino ^{duci} & aliquando sonum denube.

terrificum percipere meruerunt
hic est filius meus dilectus.
Prisca quoque nomina meritis
aptissima gestarunt. Iacob enim
subplantator. Iohannes in quo est
gratia uel domini gratia dicitur.
Nam ille & carnis curam domino
uocante subplantare & ipsam
carnem herode trucidante
gausus est contemnere. Iste
ob amoris praecipui gratiam
quam uirginali gloria merue-
rat super redemptoris sui pec-
tus in cena recubuit. Philippus
os lampadis interpretatur.
Et recte quia & uocatus a domino
mox inuento nachanabeli lumen
quod agnouerat praedicauit
dicens. Quem scripsit moyses in
lege & prophetae inuenimus ihm
filium ioseph a nazareth; & post
modum quod se de lumine minus
scire sentiebat suppliciter quaesuit.
Domine inquit ostende nobis patrem
& sufficit nobis. Bartholomeus sirus
est non hebreum & interpretatur
filius suspendentis aquas hoc est
filius dei qui praedicatorum suorum.

mentes ad caelestia contemplanda
 suspendit ut quo celsa liberius per
 uolant eo terrenorum corda
 feracius ditorum suorū guttis
 inebrient. Unde bene moyses
 de ecclesia mystice differens ait
 Quia non est terra ad quam ingre
 dimini possidendam similis terrae
 aegypti de qua existis Ubi iacto
 semine in hostorū morem aquae
 ducuntur in riguae sed de caelo
 pluuia^{expectant} quam dñs uisus inuisit omni
 tempore. Saecularis enim sapi
 entia quasi coluber per humum
 serpit. Diuina autem de caelestib;
 in tonat Mattheus donatus dicit
 uidelicet quia magno dñi munere
 de celoneario publicano in aposto
 ly est & euangelistae delegatus
 officium. Thomas abrisus uel ge
 minus. Unde & grece di drimus
 appellatur. Quia quo ceteris
 diutius dubitauit eo dominicae
 resurrectionis ueritatem altius
 didicit. De quo pulchrae paulinus
 nolane antestis cecinit. Hic dubius
 gemino di drimus cognomine
 thomas adiacet hunc xpi pauidae

cunctamine mentis. pro nostra
 dubitare fide permisit ut & nos hoc
 duce firmati dñm que dñm q; tre
 mentes uiuere postmostem uero
 fateamur ihm corpore. uiua suae
 monstrantem uulnera carnis.
JACOBUM ALPHEI ET SIMONEM
QUI UOCATUR ZELOTES
 Hos cum addita mente posuit
 addistinctionem iacobi zebedaei &
 simonis petri uel & iam iudae tradi
 toris. Nam & hunc simonem
 fuisse dictum iohannes ostendit
 quia ait. & cum intinxisset panem
 dedit iudae simoni scariothis. Et
 iacobus quidem alpheus ipse est qui
 in euangelio frater dñi nominatur.
 Quia maria uxor alpheus soror fuit
 mariae matris dñi quam mariam
 cleophae iohannes euangelista cog
 nominat forstasse. quia uel isdem
 alpheus & iam cleophas est dicitur.
 Uel ipsa maria defuncto post natum
 iacobum alpheo cleophae nupsit.
 Cui symeonem filium genuisse
 eumq; consobrinū dñi existentem
 eo quod cleophas frater fuerit ioseph
 hierosolymae post iacobum rexisse

ecclesiam historia ecclesiastica tra-
dit. siue hic apostolus simon seu qui
lib& alius symeon fuerit. Quia
uero iacob merito filius alphi
idest docti sit cogminatus ipsi testan-
tur apostoli. Quia cum post dñi pas-
sionem statim hierosolymorum
ordinauerunt episcopum. quia
& ante sanguinis effusionem uerus
& iam ipse carnalis desiderii sit sub-
plantator. Testatur hegesippus
uicinus apostolorum temporum histo-
ricus. Suscepit inquit ecclesiam
hierosolimae post apostolos frater
dñi iacobus cognomento iustus.
Multi quidem iacobi uocabantur.
hic de utero matris sc̄i uocatus
fuit. Vinum & sicera non bibit.
Carnem nullam comedit. Numquam
attonsus est. neque unctus est
unguento. neque usus est balneo.
huic solitum erat ingredi sc̄a
sc̄orum. siquidem uestib; laneis
non utebatur sed lineis. solus in-
grediebatur in templum & fixis
genib; pro populo depraecabatur
intantum ut camelorum duriciã
traxisse eius genua crederentur.

Simon autem zelotes ipse est
& simon cananeus de uico galilae
cana ubi aquas dñs conuertit
in uinum. Cana quippe zelus.
cananeus zelotes interpretatur.
JUDAM IACOBI ET IUDAM SCA-
RIOTH QUI FUIT PRODITOR.
Et horum distinctionis gratia
nomina duplicauit. Quorum
unus ut ipse in catholica scribit
epistola frater est iacobi qui & iã-
thadtheus uocabatur. Alter
aut a uico in quo ortus est aut
ex tribu isachar praesagum suae
condempnationis uocabulum
sumpsit. Isachar quippe quod
dicitur est merces praedum
proditoris insinuat scarioth
autem quod memoria mortis
interpretatur. Arguit eum
non repente persuasum sed me-
ditatum ductus dominicae tra-
ditionis subisse piaculum. Qui
non per imprudentiam sed per
prouidentiam inter apostolos
eligitur. quanta enim est ueritas
quam nec aduersarius minister
infirmit. quanta moralitas dñi

qui periclitari apud nos iudiciū suum quam affectū maluit.

Susceperat enim hominis fragilitatem & ideo nec has partes recusat. Infirmis humane uoluit deseri uoluit prodi uoluit ab apostolo suo tradi. ut tu a socio desertus a socio proditus moderate feras tuum erras se iudiciū perisse beneficium.

ET DESCENDENS CUM ILLIS STETIT IN LOCO CAMPESTRI ET TURBA DISCIPULORUM EIUS ET MULTITUDO COPIOSA PLEBIS.

Electurus apostolorum dñs in montana subit Turbas uero docturus ad campestria redit quia non nisi in humili xpm turbae uidere sufficiunt. Nam hec est norma quam secutus apostolus ait. Non potui uobis loqui quasi spiritalib; sed quasi carnalib; quasi paruulis in xpo lac uobis potum dedi non escam. Non dū enim poteratis sed ne nunc quidem potestis. Apostoli autem ipsi secundū mattheum quasi perfectiores

& in monte & apesto saluatoris ore docti esse narrantur. Ubi si qui diligentius utrumq; uelit euangelistam perscrutari potest intellegi cum in monte duodecim discipulos elegit e plurib; quos & apostolorum nominauit quod mattheus praetermisit tunc illum habuisse sermonem quem mattheus interposuit & lucas tacuit hoc est in monte.

Ac deinde cum descendisset in loco campestri habuisse alterum similem de quo mattheus tacet & lucas non tacet & utrumq; sermonem eodem modo esse conclusū.

AB O M N I I U D E A E T H I E R U S A L E M E T M A R I T I M A E T T Y R I E T S I D O N I S E T C E T

Maritimam multitudinem non a proximo mari galilaeae. Neq; enim hoc miraculi loco poneret sed a mari magno reor esse cognominatam in qua & iactrus & sidon conpraehendi poterant. Uerum quia gentium ciuitates sunt. Iudaeis quidem sorte datae sed non ab eis possessae. Et quod hostes exterminare

nequirent. Consulte nominatim
ponuntur. Ut quanta sit fama
uirtusq; saluatoris intam&ur; quae
exceras & iam ad sanitatem doc
trinamq; capessendam ciuitates
accesiat. Ubino tandum quia
dn̄s & si uenientib; ad se gentilib;
misertus sit. Unde & puerum
centurionis & chananae filium
ad probata petentium fide
curauit. Non tamen eorum
ciuitates intrasse repperitur.
Ne uidelicet occasionem quaerere
iudaeis calumniantib; suggerere
sed perfectam potius salutem
gentium passionis & resurrec
tionis suae tempore reseruare
quo imminente tempore genti
tib; eum uidere quaerentib; ait.
, Nisi granum frumenti cadens
interram mostuum fuerit
ipsū solū manet. Si autē mortuū
fuerit multū fructū adfert.
ET OMNIS TURBA QUERE
BAT EUM TANGERE QUIA
UIRTUS DE ILLO EXIEBAT ET
SANABAT OMNES
Et supra leprosus dn̄o tangente

mundatur & hic omnis turba quae
eum tangere potuit sp̄s illius in salute
sanatur. Tactus ergo saluatoris
opus est salutis quem tangere est
fideliter in eum credere. a quo tan
gi est eius munere firmari sed
unusquisq; in suo sensu abundat.
Turbae quae de longe ad audien
dum confluunt descendentes in
campū dn̄i curantur ad tactū. Discipuli
qui in minorib; iam sunt instituti in
montis cacumine ad maiora proue
hantur. Equib; & iam eliguntur
qui eum trans figuratū secrete in
monte speculentur. Unus prae om
nib; quasi sublimioris sapientiae fonte
debrandus magistri recumbit in pec
tore raroq; usquam uel turbas dn̄m
ad altiora sequi uel quem piā debile
inuenies in monte curari. Sed ex cuncta
febre libidinum accensaq; scientie
luce pedetentim quemq; ad culmen
subire uirtutū. Nam & in ueteri testa
mento moyses solus cum iosue montē
dī ascendens ad regendū uulgus
in campo donec redirent. aaron
ordinauit & hur. Aaron quippe
qui interpretatur mons fortitudinis

singularem dominicae incarnatio-
nis excellentiam. Hur uero qui
ignis dicitur donum sc̄i sp̄s insinuat
Quia plures in ecclesia paruuli & si
comitari magistros adpendenda
summe diuinitatis arcana sequuntur
dominicae tamen incarnationis
sacramentis redimi & sp̄s sc̄i possunt
ardore signari.

XII **E**T IPSE ELEUATIS OCULIS
XLI IN DISCIPULOS SUOS DICEBAT
BEATI PAUPERES QUIA UESTRUM
EST REGNUM DEI

Et si generaliter omnib; loqui-
tur specialius tamen oculos
saluator in discipulos leuat ut his
qui uerbum intentata cordis aure
percipiunt latius saporis intimi
lumen aperiat Cui simile est
quod mattheus ait, & cum sedis-
set & accesserunt ad eum discipuli
eius & aperiens os suum docebat
eos dicens beati pauperes sp̄u
Nam quib; os in monte sedens
aperit ut magna sublimiter audi-
ant in eos oculos stans in campo
dirigit ut audita patenter intelle-
gant Beati itaque pauperes

Non utiq; omnes sed illy tantummodo
qui omne praesentis saeculi tam
& si altum uideatur pro nihilo
culmen ducunt Qui merito reg-
ni caelestis perhibentur munere
digni quia delectationis huma-
nae probantur cupiditate nudati
Qualem se rex dauid pauperem
sustinuisse declarans ait Ego
uero egenus & pauper sum, &
alibi non modo terrestria sed &
ipsa pro dno super caelestia parui-
pendens dicensq; Quid enim mihi
restat in caelo & a te quid uolui
super terram. Mox ubi spe sua e-
fixisset anchoram subdendo ma-
nifestat. Mihi autem adherere
dō bonum ē ponere in dō dō spem meā

Alioquin non nulli miserima
conditione paupertatis & hic saeculi
gaudis ob inopiam rerū & ibi
regno dī ob meritorū nequitia carent

**BEATI QUI NUNC ESURITIS
QUIA SATI RABIMINI**

Quid esurire beati quid sitire
debeant mattheus exponit
Uidelicet iustitiam, a pestisime
nos instituens numquam nos satis.

iustos aestimare debere. sed coti-
diani iustitiae semper amare.
Immo ardere profectum. Cuius
perfectam saturitatem non in hoc
saeculo sed in futuro posse proue-
nire supernorum desiderio psalmista
, flagrans ostendit quia ait. Ego
, autem cum iustitia apperebo cons-
, pectum tuo satiabor dum manifes-
, tabitur gloria tua. Potest & sim-
pliciter accipi beati qui nunc esuri-
tis. Qui castigatis corpus uestrum
& seruituti subicitis qui infame
& sicuti uerbo operam datis quia
caelestium tunc gaudiorum habetis
ubestate perfrui.

**XLVII. BEATI QUI NUNC FLETIS
QUIA RIDEBITIS**

Non temporalium damna com-
modorum sed iustitiae delicta
spiritualium qui flent. Aeterna
beatitudine consolabuntur.
Ubi non nostra solum sed & proximi
luctum commissam deflere. quem
si ut nos diligimus consequenter
illius & profectum nos gratulari
& defectum necesse est tribulari.
Nec solum tribulari uerum ad lacrimas

usque succendi; sic enim samuel &
dauid peccatum saulis & interitum
lugent. sic peccatricem dominus ipse
fleuit super ciuitatem & inestis con-
passus sororibus; Lazarum quem diu-
na erat maiestate resuscitatus
humana prius miseratione deflebat.
Mystice significans eos qui peccati
morte sopiuntur ut reuiuescere
queunt a proximis esse plangendos,
quod autem nunc flentes risuros
esse promittit. Non pueriliter
accipiendum sed scripturae more
risus nomine mentis exultatio &
affectus quidam laetior intellegen-
dus est esse designatus. Sicut sa-
ra risum inquit mihi fecit dominus.

Et in iob dictum est. Os autem
ueracium replebitur risu. Per quae
ut dixi nomina gaudium animae
figuratur. Interius

**XLVIII. BEATI ERITIS CUM UOS ODE-
RINT HOMINES ET CUM SE PA-
RAUERINT UOS ET EXPRO-
BRAUERINT**

Qui propter diuitias hereditatis
christi in se ipsis propter panem uitae
& aeternae propterque spem caelestium

gaudiorum fluxus esuriam pau-
 pestatemq; pasti desiderat beatus
 est. Multo autem beator qui
 has inter aduersa iustitias seruare
 non trepidat quia odiant licet
 homines corde nefando dilectum
 cor xpo ledere nequeunt. Sepa-
 rent & synagoga depellant xps
 inuenit & confirmat. Expro-
 brent nomen crucifixi ipse con-
 mostuos sibi conresuscitat & con-
 sedere facit in caelestibus.

ET EIECERINT NOMEN UESTRUM
 TAM QUAM MALUM PROP-
 TER FILIUM HOMINIS.

Nomen uestrum quod dicit
 nomen christianorum significat
 quod agentibus iudaicisq; saepis-
 sime quantum ad ipsos memoriae
 abra sum & ab hominibus est eiectum.
 Nulla iam existente causa odi
 nisi propter filium hominis quia
 uidelicet nomen xpi credentes
 suum uoluerint facere cogno-
 men. Atq; ideo nominis summi
 persecutores hominum non in merito
 nomine notantur. Beati inquit
 eritis cum uos oderint homines

docent eos ab hominibus; Insectandos
 sed ultra homines esse beandos.

GAUDETE IN ILLA DIE ET EX-
 ULTATE. ECCE ENIM MERCES
 VRA MULTA IN CAELO.

Non hoc a quo libet patiente
 sed ab eo qui supernae tantum
 mercedis intuitu patitur. Prae-
 ceptum potest impleri ut scilicet
 inter odia cordium inter probra
 linguarum inter ipsas persequen-
 tum manus aequali immo laetiori
 adhuc corde uersetur. Non ad hoc
 nostri similes ualent sed eorum
 qui ibant gaudentes a conspectu
 concilii qm digni habiti sunt pro
 nomine ihu contumeliam pati.
 Qui ergo multa in terris pro xpo
 sustinet aduersa multa in caelis
 a xpo recipiet dona. Ceterum quanta
 ab hebra uerborum iacula falsi susti-
 nuere prophetae quos deridens
 aiebat. Clamatae uoce maiore
 dñ enim est bahal & forsitan loquitur
 aut in diuersorio est aut in tenere
 aut ceste dormit ut excitetur quan-
 tam dedere stragem qui octingenti
 simul & quinquaginta sunt in empti

Uerum quia bahal & non xps in
causa erat Nec in rsi gaudebant
nec occi si palmam sed poenam
meruere perennem

SECUNDUM HAEC ENIM
FACIEBANT PROPHETIS
PATRES EORUM

Bene exemplo ad hostatus est
quia uera dicentes solent per
secutione pati Ne tamen ideo
prophetae antiqui timore perse
cutionis a ueritatis praedicatione
defecerunt. Notandum sane quia
sicut mattheus per octo quas posu
it beatitudines octauam spei
nostrae perfectione quae resur
rectionis gloria dedicatur insinuat.
Ita lucas per quatuor iustites
am plectitur cardinales. Beati
enim pauperes qui per temperantia
amundi refrenantur Inlecebris
Beati esurientes qui sua fame com
moniti esurientibus esse miserendu
& ipsi per iusticia miserentur ut ualent.
Nam elemosina quae xpo non nostra
donamus sed sua reddimus. Iustitiam
recte dicitur psalmista Quia
Dispersit dedit pauperibus iusticia eius

manet in saeculum saeculi.

Iusticia est enim qua sua cuique tri
buimus. Nemini quicquam debent
tes nisi ut inuicem diligamus.

Beati qui per prudentiam in uerbo
num discunt & malum. Occidua
flere & ad aeterna norunt anhe
lare Beati qui per fortitudine
fidei omnia ualent molesta tole
rare Igitur qui nec dum consum
matae iustitiae artem conscendere
ualent Generalis interim per
fectionis sunt beatitudine perfouendi.

Quatenus a bonis paulatim ad melio
ra progressi dum consistenti in
plantae dno libenter auscultant.

Adhuc quandoque in monte se
dentem sublimiter ascendant.

Nam quorum adhuc est domandis
instruendisque cordibus insistit.

Hos quasi stans quisitum est labo
rantis affatur quos uero longo
studii spiritualis exercitio promptos
lanque ad dociles inuenit his libertate
ac dignitate magistri quasi
quibus saluator residens mystica
quaeque de supernis intimat.

Quae spiritalium differentia

profectuum In israheliticæ
 plebis est habitu pulcherrimis ex
 præsa figuris ubi uulgus omne
 quib; lib& uestibus utens Inquat
 tuor angulis palliorû iacintinas
 sibi fimbrias est facere præceptû
 sacerdotes quatuor habere uestes
 totidem mysticis colorib; mira uari
 &ate distinctas pontifices & ea quæ
 sacerdotes & alia quatuor Indument
 genera colorû quidem eorumdem
 sed sublimioris gratia dignitatis &
 auro inter lucente corusca & patri
 archarum atque ipsius dñi nomine
 redimita gestare quæ per singula
 uel exponere uel solum proponere
 proprii industriã spectat operis.

UERUM TAMEN UAE UOBIS
 DIUITIBUS QUI HABETIS CON
 SOLATIONEM UESTRAM

Quod sit uae diuitib; ad futurû
 a contrario melius intellegitur
 ubi pauperum dicitur esse
 regnum dñi. a quo se regno per
 omnia quib; hic consolari quaerunt
 alienant audituri a iusto iudice filii
 recordamini quia recepistis bona
 Inuita uestra. Ubi notandum

quod non tam diuitiae quam diui
 tiarum amor in culpa est Non enim
 omnis qui habet diuitias sed ut eccle
 siastes ait. Qui amat diuitias fructus
 non capiet ex eis. quia qui habita
 temporalia uel animo contem
 nere uel pauperi nescit erogare.
 Usû quidem horum delectatur
 ad præsens sed fructu quem
 dando poterat acquirere
 carebit in posterum. Et alibi
 legimus. Beatus diues qui in
 uentus est sine macula qui post
 aurum non abiit nec sperauit
 in pecunia & thesauris.

**UAE UOBIS QUI SATURATI
 ESTIS QUIA ESURIETIS**

Saturatus erat diues ille
 purpuratus quando epulabatur
 cotidie splendide sed dirum
 uae sustinebat esuriens quando
 de lazari quem dispexerat
 digito guttam aquae quaerebat

Alter sibi beati sunt illi qui
 iustitiae semper esuriunt opera
 infelices e contrario sunt aesti
 mandi qui sibi in desideris placentes.

Nulla ueri & inconcussi

boni famem patiuntur.
Satis serati beatos sinon adtempus
sua uoluptate priuentur.

UAE UOBIS QUI RIDETIS NUNC
QUIA LUCEBITIS ET FLEBITIS

Et salomon ait risus dolori
miscbitur & extrema gaudii
luctus occupat & iterum cor
sapientium ubi tristitia est & cor
stultorum ibi laetitia.

Manifeste docens stulticia riden-
tibus prudentiam ut supra
docuimus flentibus semper
adscribendam

V. UAE CUM BENE UOBIS
DIXERINT OMNES HOMINES

Hoc est quod psalmista deplorat.

Qm̄ laudatur peccator in
desiderus animae suae & qui
iniqua gerit benedicatur.

Cui non minima poenae pars
est sua scelera non modo non
argui sed insuper quasi
bene gesta laudari. Unde
prouide dñs non ait uae quia
bene uobis dicunt homines quasi
distant. Aliquantū tempore
culpam tardius poena sequatur.

sed uae inquit cum bene uobis dixerit
omnes homines. Quia ipsa peccati
nutrix adulatio sicut oleum
flammis sic inculpa ardentibus
solita ministrare fomentum.

Maxima est utique poena peccantiū.

Nam quomodo pauperes esuri-
entes & flentes malorum
dece & improbitate probari.

Ita diuitis epulis risuq; uacantes
perdistricti iudicis iram male ob-
sequentium cliente la maiorem
fouentur ad poenam.

SECUNDUM HAEC ENIM
FACIEBANT PROPHETIS
PATRES EORUM

Pseudo prophetae significat
qui & ipsi saepe in scriptura
sacra prophetae solent appellari.
eo quod obcaptandum uulgi
fauorem futura praefari. id est
prae loqui conentur.

Unde dicit hierzechiel.

Uae prophetis insipientibus qui sequun-
tur spm̄ suum & nihil uident.
quasi uulpes in deserto prophetae
tui israhel erant. Itaque dñs in
monte beatitudines solum modo

proborū in campouero & iam
uedescribit repborum. Quia
rudes adhuc auditores minus
neces se ē a terrorib; ad bona con
pellipfectos autem sat ē p̄mis
inuitari SED UOBIS DICO QUI
AUDITIS DILIGITE INIMICOS
URŌS BENEFACITE HIBIS QUOS ODERŪ

Quia dixerit supra quid ab
inimicis pati possint.

Nunc quacriter ipsi cum eis de
inimicis agere debeant ostendit.

Multi autem putant sufficere
iustitib; non odisse inimicos.

Ceterum diligere plus p̄ticipi
quam humana nocentia patiatur
non uidentes quia & moyses samu
hel & stephanus pro inimicis or
bant et mortuos de uis planxit
inimicos. Neq; enim dñs impos
sibile sed perfecte iuberet.

Non deficientes ergo dum tem
pus ē operemur bonū ad om̄s.
maxime autem ad domesticos fidei.

BENEDICITE MALEDICENTI
BUS UOBIS. ORATE PRO
CALUMNIANTIBUS UOBIS

ET HÆC SESUIQ; SIMILES ECISSE

testatur apostolus qui ait.
Maledicimur & benedicimus
blasphemamur & obsecramus
sed hic merito mouet quomodo
huic p̄cepto dñi non sit aduersū
qd̄ & in p̄ph&is inueniuntur.
Multae in p̄trecationes aduersū
inimicos quaemaledictiones pu
tantur sicut ē illud **F**iat men
saeoz contempsis in laqueū &
cetera quae ibi dicuntur. Et io
hannes apt̄ ait. Quis sit fratre
suum peccare peccatum non
ad mortem p̄t̄ & d̄ d̄ d̄ d̄ d̄ d̄ d̄
uita peccanti non ad mortem
Est peccatum ad mortē non p̄
illo ut rogat quis. Ubi primo
uidendum quia p̄ph&ae p̄ in
ccationem quid esset futurū
cecinerunt. Non optati in uoto
sed spū p̄uidentis. Quia maxime
solent figurare in p̄cantis futuri.
p̄t̄ d̄ d̄ d̄ d̄ d̄ d̄ d̄ d̄ d̄ d̄ d̄ d̄
temporis ea quae uentura erunt
saepe cecinerunt. Deinde in
apostoli uerbis intellegendū eēt
quosdam fratres p̄ quib; orare
non nob̄ p̄cipitur. Cum dñs & iā.

pp̄secutorib; nr̄is on̄t renou
beat. Quae solui questio n̄ po
test nisi fateamur eē aliqua
peccata in fr̄atib; inimicorū
p̄secutione grauiorē fr̄it̄ autē
xp̄ianos significari multis
diuinarū scripturarum do
cumentis probari potest.

Peccatum ergo fr̄atris cōdmor
tem puto eē. Cū p̄agnitio
nē dī p̄gr̄tia dñi nr̄i ih̄u xp̄i ^{data}
quisq; obpugnat fr̄it̄nitatem
et aduersus ipsā gr̄tia quare
concluctus ē dō inuidentiē faci
b; agitatur. Peccatū autē n̄ cōd
mortem ē si quis quā non amo
rem a fr̄atre alienauerit sed
officia fr̄aternitatis debita p̄
aliquā infirmitatem animi n̄
exhibuerit. Quā p̄t̄ dñs in
cruce ait. Pater ignosce illis
qui nesciunt quid faciunt.

Non dū em̄ gr̄tia sp̄s sc̄i participer
facti societ̄ē sancte fr̄it̄nitati
inueniunt. Et beatus stepha
nus on̄t p̄ eis a quib; lapidat̄
qui cōdū xp̄o crediderunt
neq; aduersus illā communē

gr̄tiam dimicabant. Et apt̄ p̄ aut
p̄pterea credo non on̄t p̄ alexan
dro quicquid fr̄it̄nit̄ & cōdmortē
idē inuidentiā. fr̄it̄nitatem
oppugnando peccauerit. p̄ his
autē qui non abrupte n̄ amore
sed amore succubuerunt on̄t
ut eis ignoscatur. Sic enim dicit
Alexander ueneris multa ma
lūm ostendit. redd̄ illi dñs
secundū op̄er̄ illius quē d̄t̄ uei
ta ualde enim resistit nr̄is ser
monib; Deinde subiungit p̄ qui
b; on̄t. Ita dicens. In primā mea
defensione nemo mihi adfuit
sed omnes me dereliquerunt.

Nonnulli inputat̄ istud esse re p̄tia
peccatorum uindictā de se.
ap̄ d̄rone gante distinguit.

Ei qui te percussit in ma
xilla m̄ praebere et alterā

Non a teum qui te percussit noluit
percussere. quamquam hoc
& iam magnum p̄ceptum sit
sed a te parte adhuc percussit
quod cōdm̄ericordiam p̄tinere
hinc cōximē sentiunt queis
quos multum diligunt. tamquā

filii uel quibus lib & dilectissimis suis
 egrotantibus; seruiunt & paruulis &
 freneticis; A quibus multa scilicet pe-
 tiuntur. Et si eorum scilicet id exigat
 praebent se & cum ut plura pati-
 antur. donec uel a dictis uel mor-
 bi infirmitas transeat;
Quos ergo dominus medicus animarum
 curandi proximis instruebat.
 quideos scilicet docere possit & nisi
 ut eorum quorum scilicet uti consule-
 re uellent inbecillitate scilicet quo
 animo tollentur. Omnis namque
 inprobitas ex inbecillitate animi uenit;
Quia nihil innocentius est eo qui in-
 uisitate perfectus est; Multa uero
 alteri maxillam praebere no-
 runt. Diligere uero illum a quo
 feriuntur ignorant; At uero
 ipse dominus qui utique praecepta quae
 docuit primus impleuit. procuti-
 entis se in maxillam ministro
 sacerdotis non praebuit alteram.
 sed in super dixit; si male locutus
 sum. testimonium perhibe de malo;
 sicut enim bene quid me cedis.
Non tam ideo panis tui corde non fuit.
 Non solum in alteram maxillam

cedis pro salute omnium sed
 & cum toto corpore crucifigi;
ET AB EO QUI AUFERET TIBI
 UESTIMENTUM ESTI TUNI-
 CAM NOLI PROHIBERE.
Quod de uestimento & tunica
 dictum est non in eis solis sed in
 omnibus; faciendum est quae
 aliquo iure temporali non esse
 dicimus; si enim de necessitate
 hoc imperatum est quia magis
 superfluum contempnere conuenit.
OMNIA UERO PETE. TIBI ET TRIBUE;
Omnipotentem inquit non omnia
 potentem ut id des quod dare
 honeste & iuste potes; Quid si
 enim pecuniam prodat quae in-
 nocentem condat opprimere.
Quid si postremo stuprum prodat.
 sed non multa persequar quae sunt
 innumerabilia. id profecto
 dandum est quod nec tibi nec al-
 teri nocet quicquam sciri aut
 credi ab homine potest; Et cui
 iuste negaueris quod prodat indi-
 candum est ipse iustitia ut non eum
 in anem dimittas. ita omni
 potentem te tribues. quauis non

semper id quod proderit tribues;
Et tunc quando melius aliquid
tribues super & tunc iniuste correxeris;

ET QUI AUFERET QUAE TUA
SUNT NE REPETAS.

Queste domo a fundo iumento
& generatim omni pecunia dicitur;

Utrum autem & de seruis accipi
endum sit magna quaestio est;

Non enim christianum oportet & sic possi
dere seruum quomodo equum
aut argentum quamquam fieri

possit ut maiore pretio uideatur equus
quam seruus & multo magis uideatur

quid aureum & argentum sed ille

seruus si rectius & honestius & ad

dominum colendum ad commodatum abs

te domino educatur aut regitur

quam uel billo potest que uel cupit

auferre. Nesci utrum quisquam

dicere audeat ut uestimentum

eum debere contemni hominem namque

homo tamquam se ipsum diligere

debet & cuius bonum domino & iam

xxxiii ut inimicos diligat impenditur.

Am **ET** PROUT UULT SIT FACIANT

UOS BIS HOMINES ET UOS

FACITE ILLIS SIMILITER.

Quia caritas patiens est benigna est.
Non tantum iniurias inimicis for
tis sime suffert sed amicum quoque gra

tiam benignis sime praereuenit.

Nam redamare amantem cunctos

natura docuit. Non amantem uero

beneficus ad amorem cogere christi

solum doctrina perfectos instituit.

Quicumque priores putat nobis fieri

uelimus ad us facere uel eum

de mox sensum latius adstruendo

firmavit dicens.

ET SI DILIGITIS EOS QUI UOS DILI

GUNT QUAE UOBIS EST GRA

TIA. NAM ET PECCATORES

DILIGENTES SE DILIGUNT ET CUM

Si & iam peccatores publicani & aet

erni erga dilectores suos natura

ducenorum esse benefici.

Quam uos inquit quibus ut gnu

dit professionis eximior ita cetera ne

cessesse est ut uis uis superior latioris

si uel dilectionis amplecti debet & iam

nam amantes. Unde quae sit uis dignum

uideat quomodo docuit dominus eos qui dili

gentes se solum diligunt benefaci

entibus sibi benefaciunt amicis

faciuntur. Non modo perfecta

non habere caritatem uerum pec
catoribus aequiperuinit est & ur

Ille peccatoris do. & is inimicirecu
bitorepistolam dedi & p. ximidi
lectione consummans non uspiā
inimicos mouerit eē diligendos
sed absolute dixerit Quia si di
ligamus inuicem dī in nobis manē
& caritadi in nobis perfecta ē.

Quod si quemou & se uicteum nō de im
micorum amore tu cui se sed
& illos fructum nomine conphen
dis se fructumq; amoris in tantu
diligē & p. eis p. recipisse orari
scilicet ut nō semp inimiciremane
ant sed resipiscunt ad iobolila
queis nobisq; germano foedere soci
entur. Nec durum uideatur quod
nondum credentes propter spē
tamen credendi fratres appel
laripossē dicimus; Nam idem
iohannes eos & iam filios diuoci
tarilegitur; Quicci hī inquit
morituruserat progente &
nontantum progente sed ut filios
diquent nō dispici congregarē in unū

Quamdiu enim dispersi nondum
filii sunt di sed conueniendoin unū

iam efficiuntur filii
UERUM TAMEN DILIGITE
INIMICOS UESTROS ET BENE
FACITE ET MUTUUM DATE
NIBIL IN DESPERANTES.

Quia dilectione beneficium
mutuumq; peccatorum in fruc
tuosare darguit. Nunc quic
liter haec a fidelibus fructuose
fieridebeant ostendit. Mutu
atur autem omnis qui accipit
& cum si non ipse soluturus ē

Cum enim misericordibus dī
plurē restituit. Omnis qui be
neficium p. stitit foeneratur.

Aut si non pluc & acciperem u
tuantem nisi eum qui accipit red
diturus. Intellegendū ē dnm
ipse duo genent p. standie ē
complexum; Namq; aut do
namus quod dicimus beniuole
aut reddituro commendamus

Quia enim multi ut scriptum ē
quasi in uentione maestimauer
foenus & molestia p. stiter his qui se
adiuuauer. Multa nō curant equi
tie nō foeneratis sed fructu decri
gnatis timuer. Huic & iam

Infirmi et cetera diuina auctoritate
ritas dicens. Et mutui dicit nihil
in deserventes idē n̄ in homine
sp̄m mercedis figentes. Quis siue
reddat q̄d commodasti reddat
& d̄s quod illi uolente fecisti. **Q**
siue n̄ reddat hereditas n̄ in
aeternum erit. Mutuatur
enim peccator & n̄ soluit iustus
aut miser & commodat q̄m
benedicentes eum possidebunt
terram. Et alibi cum dicitur
Jocundus homo qui miser &
commodat. Continuo subiungit
In memoria aeterna erit iustus
ETERIT MERCES URA MULTA
ETERITIS FILII ALTISSIMI;
Nullam maiorem potest esse mercedem
quam filios hominum terri
genas efficere filios altissimi
qui in caelis est. itaq; quod ait
Eteritas filii altissimi. ^{xxiii} Ex illa ^{lvi}
regula est intellegendum quod
iohannes dicit. De dicitur potestate
filios dei fieri. Unus enim naturaliter
filius est qui nescit omnino
peccare. Nos autem potesta
te accepta efficimur filii in

quocumque ea quae ab illo precipiuntur
implemus. Unde apostolica disci
plina ad hanc optionem appellat
quam ad aeternam hereditatem uocamur
ut coheredes esse possimus. Igitur
non ait. Facite ista quia estis filii
sed facite ista & eritis filii. Cum
autem ad hoc nos uocat per ipsum uni
genitum ad similitudinem suam
nos uocat. Quia ipse BENIGNUS est
INQUIRENS SUP INGRATOS ET MALOS ET C.

Benignus est super ingratos
& malos. In multiplici scilicet sua
misericordia. quae & in uita
sed uocat temporalia bona uel largi
endo. uel in caelestia dona sin
gulari gratia quae electos solu
glorificat inspirando. sed siue
hoc siue illud siue utrumque in
tellegas magnae bonitatis sit
quae nobis imitanda praecipitur
filii dei esse uolumus.

NOLITE IUDICARE ET NON
IUDICABIMINI. NOLITE CON
DENARE ET NON CONDENABIMINI.
Hoc loco nihil aliud nobis prae
cipere uisimus nisi ut ea facta
quae dubium est quod animo faciant

Nonenim pauperes ipsi sibi xpi
mercedem his que elemosina
fecere redditurus est. Quam
in sinum dare dicunt quia pro
rendue illius occasione mdedere
cum uel egentes misere t in pbe
sue uentes fortioz sunt & toleat
tupacientia & beneficentia sus
tentati & c. d. ipsa aliquoties fi
de dulcigratia prouocati.

EADEM QUIPPENSURA
QUA MENSIFUERITIS

REMITTETUR UOBIS

Et apostolus de elemosina
corinthios hortans in teralica ^{L. viii}
die hoc ait ^{duo} qui parceseminat
parce & m & & et quiseminat in
benedictionib; debenedictionib;
& m & & Potest aut & de omnib;
qua emente manulinguagerim
accipi. Qui ctureddes singulis
inquit secundum opent eoru

DICEBAT AUTEM ILLIS ET SI
MILITUDINEM NUMQUID
POTEST CAECUS CAECUM DUCERE

NNE AMBO IN FOUEM CADENT

Sensus huiusce sententiae pen
d & ex superioribus ubi dedan

daelemosina & iniuria demitten
da p̄cipit s̄ite inquit in contra
uolentum & contra p̄dentem
filargyria caecauerit numquit
tu amente uitiata uitiameuis cu
iare poteris aut ille solus qui inu
riam fecit & non tu & iam qui fer
re nesciebas reus deputaberis

At si in te tranquilliq; pecto
ris eius in p̄bitas inuenerit & ille
ad paenitentiam mouebitur &
tupacientie p̄miocdonaberis

Qui caecum uidente oculo hoc e
corde sereno ducere cum bas ad lum

NON EST DISCIPULUS SUP
MAGISTRUM PERFECTUS
AUTEM OMNIS ERIT SISI
SICUT MAGISTER EIUS

Si magister qui utiq; quasi d̄s po
tuit n̄ suas uulture iniurias sed
ipso mcluit in secutores pati
endo redderemitiozes. Can
dem necesse est discipuli qui
puri homines sunt regulam
perfectionis sequantur

QUIDAUTE MUIDES FISTUCAM
IN OCULO FRATRIS TUI TR
BEMAUTEM QUAE IN OCULO TUO

EST NON CONSIDERAS:

Et hoc ad superiora respicit
Ubi cecum a cecocoduci id est pec-
ccantem a peccatore castigare
non pot se praemonuit. Multi
enim superbi vel odio filiar-
grii vel avaritiae vel alioq
libet crimine praeventi. Leua
haec aut nulla iudicantes acer-
tate corripuunt eos quos sub-
ita uiderint in turbato oculu
mentis a solito puritatis statu
quasi fistucam inruentem mutat se
atq; in memores domini pcep-
ti quo ait. Nolite condemnare
& non condemnabimur.

Magis amant uituperare & da-
nare quam emendare atq; corrigere.

Et quomodo potes dicere
FRATRI TUO FRATRES SINE ECCLIA
FISTUCAM DE OCULO TUO IPSE
IN OCULO TUO TRIBE NUNDES.

Hec cum fratre agis si uerbis gra-
tiae quod in ille peccauit tu
odio reprehendis quantum aut
inter fistucam & inruentem qua
sitantum inter inruentem
atq; odium. Odium enim in-

^{uae}
Inuidentia quasi quae iustate
ipsa tantum ^{probius} acceperit ut merito
appellat & trabes fieri aut potest
ut sunt scaris homini uel se
corrigi sicutemoderis homine
non potes uel uelle corrigere &
ideo inpos sibile dicitur ut fistuca
fratris oculodemat qui suo
trabem gestat in oculo.

HYPOCRITAE ICE PRIMUM
TRIBEM DE OCULO TUO ET TUNC
PERSPICIES UT EDUCAS FIS-
TUCAM DE OCULO FRATRIS TUI.

Id est primo abste expelle odiu
& deinceps poteris iameum
quem diligis emendare.

Et est ueremultum cauendu
& molestum ihyprocritarum
id est simulatorum genus. Quicun-
omnium uitorum accusationes
odio & liuore suscipiunt & iam
consultores iudicari se uolunt.

Et ideo pie cauteq; uigilandu est
ut cui aliquereprehendere & obur-
gare necessitas coegerit. Primo
cogitemus utrum tale sit uicium quod non
quam habuimus; tunc iam caruimus; &
si uicium habuimus; cogitemus & nos

homines eē & habere potuisse
 si uero habuimus & nō habemus can
 gat memoriam cōmunis infirmi
 tas ut illam reprehensionē aut ob
 iurgationē nō diu nisi misericor
 dia pcedat ut siue ad correctio
 nem ei ppter quē id facimus siue
 ad persionē eucluerit. Nam
 in ceteris eē exitus. Nosticōm de
 simplicitate oculi nri securi sū m;
 sicut cogitantes nos m & ipsos inue
 nerimus in eo eē uitio in quo eē ille
 quē reprehendere paribamus.
 Non reprehendamus neq; obiurge
 mus sicut am congemescamus.
 Et nō illum ad obtempentndū nob
 sed ad paritē concendū inuitemus.
Raro ergo & magna necessitate
 obiurgationes adhibende sūt.
 Itc tam ut & iam in his ipsis nō ob
 sidō ut seruamus in stemus. Ipse
 ē enī finis ut nihil duplici corde
 faciamus. Auferentes tñ abē deo
 culo nro inuidentiē & malitiā
 & simulationis ut uideamus tice
 re festucā de oculo frutris;

LX
NON EST ENIM ARBOR BON^a
 QUAE FACIT FRUCTUS MAL^{is}

**NEQ; ARBOR MALA FACIENS
 FRUCTUM BONUM.**

Contra hypocritam quae coepent
 ex sequitur: si uerā inquit & nō fictā
 uis habere iustitiam quia uerbis
 ostentas. & iā factis compensāre curato
 ut bona existens arbor boni forma
 ris & fructib; Quia & si se fingat
 hypocrita nō bonus qui facit ope
 ramala. Et si reprehendat in fonte nō
 ideo malus ē qui facit opera bona

**UNAEQUE ENIM ARBOR
 DE FRUCTU SUO COGNOSCI^{tur}**

Quisit fructus quo malū bonū ue
 dimosei debeat arbor a postolus
 ostendit dicens: Manifesta sūt
 sunt opera carnis; quae sunt:
 fornicatio inmunditia luxuria
 idolorum seruitus ueneficia
 inimicitiae contentiones aemu
 lationes interrix disensiones
 hereses inuidiae homicidie
 ebrietas cōmesationes & his
 similia quae p̄ dico uob sicut
 p̄redixi qm̄ qui tādū agunt
 regnum di non consequentur

Fructus autem sp̄s ē caritas
 gaudium pax longanimitas

bonitas benignitas fides modestia continentia & cetera elemosina uel oratio ieiunium fructus quidem est propriae bonorum sed non numquam simulate & iam usurpatus a malis. De quibus dominus ait. Quia receperunt mercedem suam, Et alibi ad tendite a falsis prophetis qui ueniunt ad uos in uestimtis ouium in trinis secus autem sunt lupi in pace; sed non inde debent oues odire uestimenta sua in quibus plerumque illos occultant lupi dum aliud ostendant ad decipiendum aliu dixerunt ad decipiendum in faciendo eos qui subitoe uestitu ouium lupos uideri non possunt.

Hic ergo non est fructus de quo cognoscitur arborem mouet sed ille que supra monstratus.

NEQ: ENIM DESPINIS COLLIGUNTUR FICUS NEQ: DERUBUM IDEM QUAE UIUAM, SPINAS REOR & RUBUM SELICUMIS & PINATIONES ESTE UIUOR. DE QUIB; PECCANTI HOMINUM DICITUR EST TERRA TUUS SPINAS & TRIBULOS GERMINABIT TIBI. FICUS UBI UIUAM DULCEDINE CONUER-

sationis nouae quae dominus in nobis surit & feruorem dilectionis quia laetificat cor hominis; De quibus euangelio coruscante. Vox turturis in terra longe lateque resonabat. Ficus protulit grossos suos uineaeflorentes dederunt odorem. Non autem de spinis ficus non uua derubocolligit.

Qua mens adhuc ueris hominis consuetudine depressa simul crepotest sed fructus in hominis ferre non potest.

Quod si quis obicere uoluerit ac dicere quod morsus derubouum demarituia quando a cognato gentili consilium utile suscepit.

Et de spinis colligerint ficus hi quibus dictum est de phariseis que dicunt facite. Quae autem faciunt facere nolite. Sicut quia sicut ferax non numquam palmetes in uoluta recubit. Postquam fructum spinam suum uisib; seruat humanis sic dicta uel acta malorum si quando bonis praestantur.

Non hoc ipsi faciunt mali sed fit de illis super nos uide. In consilio;

LXII
BONUS HOMO DE BONA THESAUR
ROCORDISSU PFERIT BONUM ET
MALUS HOMO DE MALO

PROFERIT MALUM

Idem thesaurus cordis qd dicitur
arboris est quod de corde profertur
idem est quod arboris fructus

Qui ergo thesaurum in corde pa
cientiae profertur habet & amoris
optimos nimirum fructus effundens

Diligit inimicum benefacit odie

Benedicit maledicenti orat pro
calumniantem percutientem se uel
dispoliantem non reluctatur

Omnipotentia tribuit succ abla
ta non repedit Non iudicare
non condemnare desiderat

Erantem pacienter amantem
corrigit & cetera quae supra
secluctor edocuit, At quine
quam thesaurum corde seruat odit
amicum malefacit diligenti ma
lefacit benedicenti & cetera quae

dominicus sermone darguit
Bono thesauro contraria pagit
quae sibi frustra blandit & cetero

quod sequitur, EX ABUNDANTIA
TIA ENI CORDIS OS LOQUITUR

Quasi non fructus arboris sed
foliis hoc est uerba solum & non
magis operum tueri christiani uel
hypocritae quaerantur con
sequenter dominus adiungit

Quid autem uocatis me domine
et non facitis quae dico

Actus uerbis ita dicitur
quod foliis recte confessionis
uos germinare iunctis

Quinullo operis boni fructus osten
ditis, Unde apostolus pretiosum au
li separaturus Hoc est bonum
thesaurum amalo bona arbo
rem amalo perfectum bonum ma
gister discipulum ab hypocrita

Ducem uidentem a caeco secru
rus ait Ueniam a te ad uos fidem
uoluerit & cognoscant sermo
nem eorum qui inflatis sunt sed uir
tute Non enim in sermone
est regnum dei sed in uirtute

Per os ergo locutionem dicitur
unuerse quae tacta uel facta
uel cogitata de corde profe
rimus insinuat quae magis
quam hominibus dicta nuda
& aperta sunt oculis eius

Nam & moyses scripturarum uer-
ba pro rebus ponere. Unde psal-
mistec dicit in quid anima mea e-
salustu ego sum; Et hierzechias
non fuit uerbum quod non ostende-
rimeis qui utiq; rerum & non uerboz
chaldaeis reuelant arcanu.
Itemq; apostolus; & nemo dicit
dominū nisi in spū scō. pro eo
ut diceret & nemo dominū nisi intel-
lectu cernit. nemo uoluntate
amplectit nisi pgnitā spū scī.

OMNIS QUI UENIT AD ME ET
AUDIT SERMONES MEOS ET
FACIT EOS OSTENDAM UOBIS
CUI SIMILISSIMILIS E HO-
MINI AEDIFICANTI DOMŪ
Multadn̄s supradēa pēte bonis
malisue multa de uere ac si-
mulate bonis disputant quib;
trib; psonis omne opinor homi-
num genus conprehendi.

Totum suum sermonem terri-
bili simul & amabili auditorēs
diabolo alios xpōas simul &
qui uterque suam in hominū
subiectione domum p totum
huius saeculi tempa aedificare
parabola concludit quā alios uerbi

pondesunt. Itaq; qui sermo-
nes xpī audit & facit. com-
panbitur xpō. Quia sicut
xpī uarus hominib; psonis.
unam sibi ecclesiam catholi-
cam construit. erudit & gu-
bernat. in uitam quandoq;
deducitur. Ita & nam sic &
auditor utilis iuxta pprū
modulū uarus institutum stu-
diū sed supna p ficiens habita-
tionem sibi p pae mansionis
aedificat. Cui in p sēnti qua-
si quadritndis poliendis cari-
tatisq; glutino copulandis
lapidib; instat sed in futuro
cū xpō dedicatione laudetur.

QUI FODIT IN ALTŪ ET POSUIT
FUNDAMENTA SUPR PETRŪ

Fundamēta quando pluntit
In ecclesie misterio ponunt.
doctores significant. De quib;
dicitur. Fundamēta eius in
montib; scīs. Quae dō uero
singularitē fundamentum.
ipse doctor & doctor & funda-
mentum fundamētoz. expri-
mitur xpī. De quo dicitur;

Fundamentum aliud nemo potest
ponere, propter id quod positum est
quod est ihesus christus. Haec ergo fun-
damentum non super terram
sed super petram. sapiens ar-
chitectus locavit. Quamvis
sublimium uirorum non tamen
desiderus christus sed in superabili
sua fide spe & caritate consti-
tuit. Propter autem inquit enim christus
Quis fodit in altum qui acceptis
humilitatis terrena omnia
fidelium decoribus eruit.
Ne propter aliquit infimum
commodum tempore ponit ledos seruatur.
Moraliter autem fundamenta do-
mus. ipse sunt intentiones bo-
nae conuersationis. quae perfec-
tus uerba auditorum. exhaustis
humilitate christianis. super
uacuorum fragiliumque cogi-
tationum rudibus. in adim-
plendis christi mandatis firmiter
inserit. Hoc uidelicet in se ipse
christo cooperitur. Ne speculatus agens.
quod in uniuersa dei ecclesia christus ge-
neraliter agit. Gaudensque cum
sacramentis. Quae duxit me de

lucum misericordiae & delictorum fecit. Et
statuit super apertam pedes meos & cetera.

INUNDATIONE AUTEM FACTA IN
ILLIS UEST FLUMEN DOMUS
ILLI ET NON POTUIT EAM MO-
UERE. FUNDATA ENIM ERAT
SUPRA PETRAM.

Fluminis inundatio quam alibi
positus inferi in uincupat dicitur.
Quia tu es petrus & super hanc petram
aedificabo ecclesiam meam.
& portae inferni non praeva-
lebunt aduersum eam.

Ipsa est cuius supra meminit.
Beati eritas inquit cum uos oderint
homines & cum separent uerint
uos & exprobrauerint uos & ce-
rint nomen meum tamquam malum.
quae firmos ecclesiae angulos
& si in ruere non tam diruere
potuit. Quae gaudebat in illa die
& exultabat. Ita se in uicem contin-
undarum in urbem cohortantes.

Ecce beatificamus eos qui sustinu-
erunt pacientiam iob. audistis
& finem domini uidistis. & iterum.

Fluminis impetus laedificat
civitatem dei. scilicet edificauit tu

bernaculum suum altissimus.
 dñ in medio ei non commouebit.
 Sed & iuxta leges tropologicæ
 singulæ n̄ r̄edomus cotidie
 in mundoꝝ spirituum in p
 borum hominum uel ipsa sue
 mentis aut carnis iniquit̄udi
 ne pulsantur & quantū p̄pri
 as uirib; fidunt inclinantur;

Quantum uero in uirtutissimelli
 p̄re ad heret. Luc befa tarine qūp̄;

QUI AUTEM AUDIUIT ET N̄
 FECIT SIMILIS Ē HOMINI AE
 DIFICANTI DOMUM SUAM SU
 PR TERRE SINE FUNDAM̄TO.

DOMUS DICIBOLI MUNDUS
 Quinimodignopositus ē n̄
 creatoris dignitate. s̄ magni
 tudine delinque. In uocatur;

Qua sup̄ n̄ r̄cedificat q̄ obsequen
 tes sibi de caelis ad t̄renu ad r̄ahit;
 sine fundam̄to aedificat. q̄ome
 peccatū fundam̄tū n̄ habet q̄d
 n̄ ex p̄prie naturæ subsistit;

Malum quippe sine substantia
 est q̄d tamen utcumq; sit
 in bonitatem coalescit, quia
 uero a fundodicit̄ funde

mentū. Possum̄ & iā fundam̄tū
 p̄fundū positū. Non in conueni
 enter positū. sicut auditus
 Ab aure dicitur. Et tūm pl̄
 r̄ uq; ipsa auris auditus
 nomine designatur. Sicut
 ergo qui in puteo mergitur
 putei fundo r̄ d̄in d̄. Itacor
 ruens. quasi in quodā fundi
 loco consistet & anima.

si semel lapsa in aliqua se peccati
 mensura r̄ d̄iner & sed cum
 peccato in quo libit̄ n̄ potest eē
 contenta. Dū cotidie add̄erit
 onā d̄icit̄ quasi in puteo quo
 cecidit fundum n̄ inuenit quo
 figunt̄. Unde bene alius dicit̄.

Peccator cū uenerit in p̄fundū
 maloz̄ contemnit redire.

Namq; dissimulata q̄ misereri
 sibi possit desperat. sic cū desperan
 do amplius peccat q̄ si puteo suo
 fundū subtrahit. ne ubi r̄ d̄iner
 possit inueniat. Ergo qui audit
 sermones xp̄i & n̄ fecit si uel in
 tactus in r̄terus xp̄i. se uin totū
 alienū xp̄o q̄ se ipsū male aedificat.
 similis ē homini stulto de q̄ d̄r.

Inimicus homo hoc fecit
IN QUANTIS SUS EST FLUVIUS ET
CONTINUO CECIDIT ET FACTA EST
RUINA DOMUS ILLIUS MAGNA
MANIFESTUM EST QUINGRUE TEQUA
LIBERATIONE MOX & UERE
MALI & FICTE BONI PEIORES FIUNT.
Donec ad extremum perducuntur
labantur in poenam. Porro moniti
sunt dicendum quod unusquisque temptatus
a concupiscentia sua abstractus & inlectus.
Dehinc concupiscentia cum coeperit parit
peccatum peccatum autem cum consummatus
fuerit generat mortem.
Potest etiam per impetum fluminis ex
tremi iudicii discrimen intellegi.
Quando utraque domu consummata.
Omni quis se exultat humiliabit.
& quis se humiliat exaltabit. Ibi utique
impii non solum homines sed & angelus
liqui quidam diaboli domum perti
nebant in supplicium aeternum.
Iusti autem in uitam aeternam.
CUM AUTEM IMPLESSET
OMNIA UERBA SUA IN
AURES PLEBIS INTRA
UIT IN CAPHARNAUM

HIC INTELLIGENDUM EST CUM IMPLERET
& QUIDEM OMNIA UERBA SUAE
IN CURES PLEBIS INTRA SE IPSE
CAPHARNAUM. ^{hoc est} QUICQUANTUM
QUAM HAEC UERBA TERMINASSET &
INTRAUIT SED NON EST EXPRESSE PRIMUM
QUANTUM TEMPORIS IN EUO ILLI CUIUS
SERMONES TERMINASSET INTRAUIT
CAPHARNAUM. IPSE QUI PER INTUUM
LEPROSI ILLE MUNDATUS EST.
QUE LOCO SUO MATTHEUS INTER
POMIT ISTE AUTEM IEREMIA OCCUPAT.
CENTURIONIS AUTEM CUIUS DAM
SERUUS MALE HABENS ET
MORITURUS. QUILLI ERAT PRORSUS.
QUAERIT FORTE ALIQUIS UEL PIUS
UT INUENIAT TEMPIUS UT RE
PERHENDAT QUAE RATIONE EUAN
GELISTA SERUUM QUI NON MORITURUS
SED SCIENTIUS SUBINFESTUS. DIXE
RIT EST MORITURUS. CUI BRE
UITER RESPONDENDUM QUI ARE
UERA ERIT MORITURUS SI NON
DOMINI SUI FIDE DEPERCANTES.
& CHRISTI DEI TEMERERENTIS.
FUISSET & REDDITUS UICAE.
SIC & HIERECHIAS REX IUDAE
QUONDAM NECTURAE HUMANAE

Lxy

modum erat moriturus. Cum
ueracis prophetae uerbis audiuit.
Dispone domui tuae quia mo-
rieris tu & non uiues. Sed oc-
culto diuinae prouidentiae
iudicio. quae omnia in mensura
& numero & pondere disposuit.
quindecim adhuc annorum
uitam. lacrimis praecibusque
nactus est.

ET CUM AUDISSET DE
IBI MISIT AD EUM SE-
NIORES IUDAEORUM.
ROGANS EUM UT UENIRET
ET SALUARET SERUUM
EIUS

Superna dispensatione
factum est. ut seniores iudae-
orum mitterentur ad dñm. hisque
adstantibus qui languerat sana-
retur. Quo in excusabiles forent.
si credente uiro gentili. non crederent.
Uerum quaeritur quomodo con-
ueniat. quod lucas centurionem
nuntios misisse. matheus autem
ipsum accessisse narrat ad dñm.
Sed pie quaerentibus facile patet.
Quod matheus breuissimis

97
causa dixerit ipsum accessisse.
cuius desiderium & uoluntas ad dñm
ueraciter alius licet deferentibus
est perlata. Mystice etiam nobis
commendans hoc quod scriptum est.
Accedite ad eum & inluminamini.
Nam quia fidem centurionis qua
uere acceditur ad ihm. ipse ita
laudabit ut diceret. Non inueni
tantum fidem in israhel. ipsum
potius accessisse ad xpm dicere
uoluit prudens euangelista. qua
illos per quos uerba sua miserat.
Porro autem lucas ideo totum
quemadmodum gestum sit
aperuit. ut ex hoc intellegere
cogeremur. quemadmodum
accessisse dixerit. Alius qui
mentiri non potuit. Sicut enim
illa mulier quae fluxum sangui-
nis patiebatur. quam uis fimbria
uestimenti eius tenuerit.
magis tamen quia credidit et
igit dñm. quam illae turbae a quibus
praenebatur. ita & centurio quo
magis credidit. eo magis accessit ad dñm.
DILIGIT ENIM GENTEM NOS-
TRAM ET SYNAGOGAM IPSE

AEDIFICAVIT NOBIS

Qui aedificatam sibi a centurione narrant synagogam. evidenter ostendunt. Quia sicut nos ecclesiam sic & iam illi synagogam non conventum solum modo fidelium. sed & locum quo conveniebant sint appellare soliti. iuxta quod & supra docuimus. 7

IHS AUTEM IBAT CUM ILLIS.
Magna dñi sublimitas qui solo uerbo curare ualebat; sed non minor humilitas qui seruum dignatus est uisitare languentē. Nam quasi potens & benignus & rogatus. saluare pergebat. & itineris medio rogatus dicto saluauit. Ne uidelicet ob impotentiam uirium & non ob humilitatis exemplū corporaliter irreputaretur. Alibi ad sanandū reguli filium uenire noluit. Ne diuitias honorasse uideretur. Hic ne conditionem se praeseruisse seruilem. ad centurionis famulū mox ire consensit.

ET CUM IAM NON LONGE ESSET A DOMO MISIT ADEUM

CENTURIO AMICOS DICENS

DNE NOLI UEXARI; NON ENIM DIGNUS SUM UT SUBTECTUM MEUM INTRES. 7

Propter uitae gentilis conscientiam grauari se magis dignatione putauit dñi quam luuari; Nec posse habere hospitem xpm cuius & si fide ^{p dicitur} non dum tamen erat sacramentis imbutus; sed quia quae nostra infirmitas non praesumit diuina gratia dare nouit; & alius centurio qui sicut & iste credentē ex gentibus; populū praefigurat.

Magnae fidei & iustitiae merito sp̄s sc̄i donum priusquam baptizaretur accepit; & iste nec dum chathecizatus & fidem suā laudari a dño. & famulū saluari promeruit; De quo pulchrae per allegoriam dicitur. quia ihm non longe habere a domo. Tam & si subtectum suum inuitare non auderet. quia prope timentibus eum salutare ipsius; & qui naturali lege recte utitur. quo bona quae nouit operatur.

95
Eo illi qui uere bonus est adpro-
piat; at qui errori gentilitatis
& iam crimina luxerunt.
His aptari potest quod conflu-
entib; ad se turbis alibi dñs ait.
Quidam enim ex his & de longe
uenerunt.
PROPTER QUOD ET ME IPSUM
NON SUM DICNUM ARBITRA-
TUS UT UENIREM AD TE.
Et nos qui de gentib; credimus
non ipsi ad dñm uenire possumus.
que nunc in carne uidere nequa-
quam ualemus: sed qui cum que
passiones: nostrae seruitutis ag-
nouimus: ad residentem in dextera
patris: iam per fidem accedere
debemus; iam seniores iudaeorū
mittere. hoc est summos ecclesiae
uiros: qui nos ad dñm praecesserunt.
suppliciter obsecrando patronos
adquirere: qui nobis testimoniu
reddentes: quod diligamus ecclesiam
& quantum in nobis est aedificare
curemus: pro nostris apud dñm
nostrorūq; peccatis intercedant.
SED DIC UERBO ET SANABI-
TUR PUER MEUS.

Magna fides centurionis
qua uerbi opus in xpo confide-
& nostrae sanationis accommoda-
mysteriū qui & si noueramus secundū
carnem xpm sed iam nunc non
nouimus.

NAM ET EGHO MO SUM
SUB POTESTATE CONSTITUTUS.
HABENS SUB ME MILITES.

Hominem se & potestati uel
tribuni uel praesidis subditum
dicit. Imperare tamen posse mino-
rib; ut subaudiatur eum multo
magis: qui dñs sit & super omnia
potens. Innumeram iustitiae angelice
quae ad imperata obtemperat
habere militiam;

ET DICO HUIC UADE ET UADIT.
ET ALIO UENI ET UENIT ET SER-
UO MEO FAC HOC. ET FACIT.

Uult ostendere dñm quoque
non per aduentum tantum cor-
poris: sed per angelorū ministeria
posse implere quod uellit; Re-
pellende enim erant uel infirmi-
tates corporū uel foetudines con-
trariae: quib; homo ad debilitatē
saepe conceditur. & uerbo dñi

& ministeris angelorū. Aliter
milites & serui qui centurioni
oboediunt. iustitiae sunt naturales.
Quare non minimam copiam.
multi ad dñm uenientes. secum de-
ferunt; De quib; in corneli centu-
rionis laude dicitur; Quia erat
uir iustus & timens dñm cum om-
ni domū sua faciens elemosinas
multas plebi. & deprecans dñm semper;
QUO AUDITO IHS MIRATUS EST.
Miratus est quod uidit centu-
rionem suam intellegere maiestatem;
sed quis in illo fecerat ipsā
fidem uel intellegentiam. Nisi
ipse qui eam mirabatur; Quod si
& alius eam fecisset; quid miraretur
qui praescius erat; Notandum
ergo quia quod miratur dñs nobis
mirandum esse significat. Quibus
adhuc opus est sic moneri; omnes
enim tales motus cum de dō dicunt.
Non pesturbati animi signa sunt.
sed docentis magistri.
ET CONUERSUS SEQUENTIBUS
SE TURBIS DIXIT. AMEN DICO
UOBIS. NEC IN ISRAHEL TANTĀ
FIDEM INUENI.

Non de omnib; r̄tro patriar-
chis & prophetis. sed de praesentis
aevi loquitur hominib; quib; ideo
centurionis fides ante fertur. quia
illi legis prophetarumq; monitis
edocti. Hic autem nemine docen-
te. sponte credidit.

ET REUERSI QUI MISSI FUE-
RANT DOMUM. INUENERUNT
SERUUM QUI LANGUERAT
SANUM.

Probatur fides domini. & serui
sanitas roboratur; potest ergo
meritum domini & iam famulis
suffragari; Non solum fidei meri-
to. sed & iam studio disciplinae;
Pleniū sane haec explicat matthe-
us quod dicente dño centurioni
uade & sicut credidisti fiat tibi.
sanatus sit puer ex illa hora; sed
beato luciae moris est. quae plene
uiderit ab aliis euangelistis exposi-
ta breuiare. uel & iam de indu-
tia praeterire;
Quae uero ab eis omissa. uel breuiter
cognouerit. ad tacta. dilucidare
solebit. Mystice ut dixi
centurio cuius fides israhely

praefertur. electos nimirum
 ex gentibus ostendit; qui quasi
 centenarius milite scipati. uirtu-
 tum spiritualium sunt perfec-
 tione sublimes. Nilque a dño
 terrenum. sed sola aeterna salu-
 tis gaudia sibi suisq; requirunt.
 Numerus enim centenarius.
 qui de leua transfertur ad dex-
 teram. in caelestis uitae signifi-
 catione poni consuevit. Unde
 est. quod arca noe centum
 annis fabricatur; Abraham
 centenarius. filium promissionis
 accepit; se uicit isaac. & inue-
 nit in ipso anno centuplum.
 Aerium tabernaculi. centum
 cubitos longum est; In cente-
 simo psalmo. Misericordiam
 & iudicium cantabo tibi dñe.
 cantatur; & cetera huiusmodi.
 talis ergo meriti uiri. pro
 his necesse est dño supplicent.
 qui adhuc spū seruitutis In timore
 praemuntur. quatinus eis paulatim
 ad sublimiora prouectis. perfecta
 dilectio foras mittat timorem.

XXV **ET FACTUM EST DEINCEPS.**

IBAT IN CIUITATEM. QUAE
 UOCATUR NAIM;
 Naim ciuitas est galilaeae.
 In secundo miliario thabor
 montis. contra meridiem iuxta
 aendor qui est uicus grandis.
 In quarto miliario eiusdem mon-
 tis ad meridiem;
 ET IBI ERANT CUM ILLO DISCI-
 PULI EIVS. ET TURBA COPIOSA;
 CUM AUTEM AD PROPIN-
 QUARET PORTAE CIUITATIS.
 ECCE DEFUNCTUS DEFERE-
 BATUR. FILIUS UNICUS MATRIS SUE;

Defunctus hic qui extra portam
 ciuitatis. multis est intuentibus
 elatus. significat hominem locali
 criminum funere soporatum.
 Eandemq; Insuper animae mostem
 non cordis adhuc cubili tegentem.
 sed ad multorum notitiam
 per locutionis operisue indicium.
 quasi per suae ciuitatis ostia
 propalantem; Quibene filius
 unicus matris suae fuisse per-
 hibetur. quia licet emultas collecta
 personis. una sit perfecta & in-
 maculata uirgo mater ecclesia.

singuli quique tamen fidelium
uniuersalis se ecclesiae filios
rectissime fatentur;

Nam & electus qui libet quando
ad fidem imbuitur. filius est.
quando alios imbuit. mater. an
non materno erga paruulos
agebat affectu. Qui ait
Filioli mei quos iterum pascuro.
donec formetur christus in uobis.

Postam ciuitatis qua defunctus
efferebatur. puto aliquem de
sensibus esse corporeis. Qui enim
seminat inter fratres discordias.
qui iniquitatem in excelsis
loquitur per oris postam extra
hincur mortuus. Qui uidet
mulierem ad concupiscendum
eam. per oculorum postam suae
mortis indicia profert. qui fabu
lis otiosis. obcenisue carminibus
uel detractionibus aurem
libenter aperit. Hanc animae
suae postam mortis efficit. ceterosque
qui non seruat sensus. mortis
sibi ipse reddit auditus. Obsecro
domine ihesu cunctas meae ciuitatis
postas ^{portas} iustitiae facias. ut ingressus

In eas confitebor nomini tuo.
tuaque maiestati. Cum ministris
caelestibus. eam crebrius in
uisenti. non fletor elati cadaue
ris occurrat. sed occupet salus
muros illius. & portas eius laudatio.
ETHAECUIDUA ERAT
ETTURBA CIUITATIS MUL
TACUMILLA.

Uiduam esse ecclesiam.
omnis anima quae sponsi.
domini sui se morte redemptam
meminit. agnoscit. Diuino autem
nunc. multa dominum turba. multa
uiduam comitabatur. ut uiso
tanto miraculo. multi testes.
multi dei fierent laudatores.
QUAM CUM UIDISSET DOMINUS
MISERICORDIA MOTUS
SUPER EAM. DIXIT ILLI
NOLI FLERE;

Desiste inquit quasi mortuum
flere. quem mox uiuum resur
gere uidebis. Ubi mystice
nouati dogma confunditur.
Qui de sua munditia superbe
gloriatur. humilem paenitentiam
mundationem euacuare conatur.

Ueram que matrem ecclesiam
denatorum suorum spiritali ex
tinctione plorantē. spe uitae
redonandae negat consolari
debere; & pulchre euangelista
dñm prius misericordia motum
esse super matrem. ac sic filium
suscitare testatur; Ut in uno
nobis. exemplum imitandae
pietatis ostenderet. In altero. fidem
mirandae potestatis adstrueret.

ET ACCESSIT ET TETIGIT
LOCULUM; HI AUTEM QUI
PORTABANT STETERUNT;

Loculus in quo mostuus effertur
male secunda desperati pec
catoris conscientia est; Qui uero
sepeliendum postant uel in
munda desideria quae hominē
rapiunt in interitum. uel leno
cinia blandientium sunt uene
nata sociorum; Quae peccata
nimirum dum fauoribus tol
lunt accumulanti. peccantesq;
contemptu quasi aggere ter
rae obruunt; De quibus alibi
dicitur; Dimitte mostuos
sepelire mostuos suos.

Mostuos quippe mostui se
peliunt. Cum peccatores quique
sui similes. alios nociuo fauore
demulcent. congestaque pessime
adulationis mole. nequa ali
quando spe resurgendi potian
tur opprimunt; dño ergo loculū
tangenti funeris baiuli steterunt.
Quia superni formidine iudi
cii ad tacta conscientia. & car
narium saepe affluentiam
uoluptatum. & iniuste laudantiū
turbam cohercent. ad se ipsam
reuestitur. uocanti que ad uitā
festina respondet saluatori.
Unde recte sequitur.

ET AIT ADULESCENS TIBI
DICO SURGE; ET RESEDIT QUI
ERAT MORTUUS. ET COEPIT
LOQUI. ET DEDIT ILLUM
MATRI SVAE.

Residē quippe qui erat
mostuus. cum interna con
punctione reuiuiscit peccator;
incipit loqui. cum reducitur in
dicia uitae. cunctis qui peccatū
luxerant ostendit; redditur
matri. Cum per sacerdotalis

decreta iudicii. communioni
sociatur ecclesiae

ACCEPIT AUTEM OMNES
TIMOR ET MAGNIFICABAN
T D^m DICENTES; QUI PROPHE
TA MAGNUS SURREXIT
IN NOBIS.

Quanto desperatio animae
mors ad uitam reuocatur. tanto
plures eodem corriguntur exem
plo; Uide dauid propheta. Uide
apostolum petrum. Quorum
quo gradus altior. eo casus gra
uior. Quo autem grauior casus.
eo peccata erigentis gratior. Quo
uero gratior in eis. dⁿⁱ peccata
apparuit. Eo ceteris cunctis
paenitentibus spes salutis apparuit.
ut uere omnes qui audiunt dicant.

QUIA D^s UISIT^{ur} P^{ro}LEBEM SUAM.
Non tantum modo uerbum suum
semel incorporando. sed & iam nos
tra hoc ut suscitari debeamus.

semper in corda mittendo;

ET NUNTI AUERUNT IOHANNI.
DISCIPULI EIUS DE OMNIBUS HIS.

Non simplici corde ut opinor
sed inuidia stimulati discipuli.

iohannis. ei. xpi uirtutes & miracula
narrant; Nam alibi ita apud
eum questi esse produntur; Rabbi
querat tecum trans iordanem.
cui tu testimonium perhibuisti.

Ecce hic baptizat & omnes ueniunt
ad eum; quibus tunc respondit
iohannes; quia non potest homo
accipere quicquam. nisi fuerit
ei datum de caelo & cetera; Quibus
& se purum hominem. & xpm d^{ice}
filium. manifestae declarat;

Uerum quia mansit inuidia u^{er}oq;
nequibat expelli. quid pro eis corrigendis.
optimus magister adhuc egerit ad t^{ende}

ET CONUOCAUIT DUOS DE DIS
CIPULIS SUIS IOHANNES ET
MISIT EOS AD D^{nm} DICENS:
TU ES QUI UENTURUS ES. AN
ALIUM EXPECTAMUS.

Uidelicet ut per hanc saltem occa
sione. uidendo signa quae faciebat.
crederent in eum. & magistro in
terrogantes sibi discerent; Ergo
non ait. Tu es qui uenisti. sed tu es
qui uenturus es. & est sensus;
manda mihi quia interficiendus
ab herode & ad inferna discessurus

sum. Utrum te & in inferis debea
nuntiare qui nuntiaui superis.
annon conueniat filio di. ut
gustet & mostem. & alium ad haec
sacramenta missurus es.

IN IPSA AUTEM HORA CURA
UIT MULTOS ALANQUORIBUS.
ET PLACIS. ET SPIRITIBUS
MALIS. ET CAECIS MULTIS.

DONAVIT UISUM
Iohannes interrogauerat per
discipulos. tu es qui uenturus es
an alium expectamus. xpi signa
demonstrat. non ad ea respon
dens quae interrogatus fuerat.
sed ad scandalum nuntiorum.

EUNTES INQUIT RENUNTIA
TE IOHANNI QUAEUIDISTIS
ET AUDISTIS. QUIA CAECI UI
DENT. CLAUDI AMBULANT.
LEPROSI MUNDANTUR.
SURDI AUDIUNT. MORTUI
RESURCUNT

Et quod his non minus est.
PAUPERES EUANGELIZANTUR.
Uel pauperes spu. uel certe opib;
pauperes. ut nulla inter nobiles
& ignobiles. Inter diuites & egenos.

In praedicatione distantia sit
haec magistri rigorem haec prae
ceptoris conprobant ueritatem.
quando omnis apud eum qui salua
tori potest aequalis est. Quod autem.

ET BEATUS EST QUI CUM QUE
NON FUERIT SCANDALIZATUS
IN ME.

Et nuntios iohannis qui eum
esse xpm non crediderant. a per
fidiae scandalo castigat.

Et eidem iohanni quod quaere
bat exponit. Quia dr saluos
faciendi & dni exitus mortis.

Uisit enim tot signis tantisq; iustu
tibus. non scandalizari quisque
potuit sed ammirari. sed infidelium
mens. graue in illo scandalum
petulit. Cum eum & post tot
miracula morientem uidit.

Quid est ergo dicere beatus est
qui non fuerit scandalizatus in
me. Nisi a pesti uoce. abiectioe
mortis suae. humilitatem q; signare.
Ac si patienter dicat. mira quidem
facio. sed abiecta per p&ci non de
dignor. Quia ergo moriendo te
subsequor. Cauendum ualde est

hominib; ne in me mostem dispici
ant qui signa uenerantur.

ET CUM DISCESSISSENT
NUNTII IOHANNIS. COEPIT IHS

DICERE DE IOHANNE AD
TURBAS.

Quia turba circumstantis. Inter
rogationis misterium nesciebat.
& putabat iohannem dubitare
de xp̄o quem ipse monstrauerat.
ut intellexerent iohannem non
sibi interrogas se. sed discipulis suis.
dignis eum laudib; accumulatis.

QUID EXISTIS IN DESERTUM
UIDERE HARUNDINEM UENTO
MOUERI.

Quod uidelicet non asserendo
sed negando intulit; harundinem
quippe mox aura contigerit in
partem flectit; & quid per harun
dinem. insicarnalis animus de
signatur. qui mox fauore uel de
tractatione tangitur. in partem
quam libet inclinatur; Si enim
ab humano ore aura fauoris
flauerit hilarescit. extollitur.
totamq; se quasi ad gratiam in
flectit; sed si inde uentus detractationis

erumpit, unde laudis aura
ueniebat. mox hunc quasi in par
tem alteram ad uim furoris
inclinat; Sed harundo uento
a gitata iohannes non erit.

Quia hunc nec blandum gratia
nec cuius libet inasperum fa
ciebat; Nec prospera hunc eri
gere. nec aduersa no uerunt
inclinare;

* SED QUID EXISTIS UIDERE
HOMINEM MOLLIBUS
UESTIMENTIS INDUTUM.
ECCE QUI IN UESTE PRAETIO
SA SUNT ET DELICIS. IN DO
MIBUS REGUM SUNT.

Camelorum & enim pilis.
uestitus iohannes fuisse des
cribitur; Non ergo caelesti
inquit. sed terreno regno mili
tant hi qui pro dō per p̄ta aspera
fugiunt; sed solis exteriorib; dediti
praesentis uitae mollitiem &
delectationem quaerunt; Nemo
ergo existim & influxu atq;
studio uestium peccatum de esse.
Quia si hoc culpa non esset. nullo
modo iohannem dñs de uestimenta

sui asperitate laudari & quamuis
hoc quod iohannes non esse uestitus
mollibus dicitur per significationē
intellegualiter potest;

Mollibus enim uestitus non fuit quia
uitam peccantium non blandimen-
tis fouit sed uigore asperē in uectio-
nis increpauit dicens; gemmina
uiperarum. qui uobis demonstrauit
fugere a uentura ira.

SED QUID EXISTIS UIDERE
PROPHETAM. UTIQ; DICO
UOBIS ET PLUS QUAM
PROPHETAM;

Prophetae quippe ministeriū
est uentura dicere non & iam
demonstrare; iohannes ergo
plusquam propheta quia eum
quem praecurrendo propheta uerat
& iam ostendendo nuntiabat;

LXX. **H**IC EST DE QUO SCRIPTUM
EST; ECCE MITTO ANGELUM
MEUM ANTE FACIEM TUAM.
QUI PRAEPARAUIT UIAM TU-
AM ANTE TE;

Quod graecae angelus hoc latinae
nuntius dicitur; Rectae ergo
qui nuntiare supernum iudicem

mittitur angelus uocatur. ut digni-
tate seruē in nomine. quā explē ope-
ratione; **A**ltum quidem nomen
est sed uitam nomine inferior non est;

Sed & omnes qui sacerdoti nomine
censentur angeli uocantur;

Propheta ad testante qui ait;

Labia sacerdotis custodient sci-
entiam & legem requirent ex ore
eius quia angelus dñi exercituum est;

Nec non & iam unus quisq; fidelium

in quantum sufficit in quantum
gratiāē supernae aspirationis
accipit si a prauidate proximum
reuocat si ex hostari ad bene ope-
randum curat si aeternum regnum
uel supplicium erranti denuntiat.

LXXI. **D**ICO ENIM UOBIS; MAIOR
INTERNATOS MULIERUM

PROPHETA IOHANNES BAPTIS-
TA NEMO EST.

Inter mulierum inquit natos;
his ergo praefestur hominibus
qui de mulieribus nati sunt &
de concubitu uiri & non ei qui
est natus ex uirgine & spūscō;
quam quam in hac sententia
non ceteris prophetis &

cum uerba scē ad nuntiationis
inpendit pfecto angelus existit;

patriarchis cunctisq; hominib;
Iohannem praetulit. sed Iohanni
ceterosq; exaequavit.
Non enim statim sequitur. ut si alii
maiores eo non sunt. ille maior aliorum sit.
Verum ut aequalitatem habeat
cum ceteris sanctis.

QUI AUTEM MINOR EST.
IN REGNO DEI MAIOR EST ILLO.

Haec sententia duob; modis potest
Intellegi; aut enim regnum dei appel
lauit. quod nondum accepimus. & in
quo nondum sumus; Unde infine
dicturus est. Venite benedicti
patris mei percipite regnum. &
quot ibi sunt sancti angeli. qui libet
in eis minor. maior est utiq; quo
libet sancto & iusto. postante corpus
quod corrumpitur & aggrauat
animam; aut si regnum dei intel
legi uoluit huius temporis eccle
siam. cuius filii sunt omnes
ab institutione generis humani.
usque ^{ad} quot iusti & sancti esse
potuerunt. Profecto seipsum
dominus significauit. quod nascendi
tempore minor erat Iohanne.
maior autem diuinitatis.

a & eternitate & dominica potestate
proinde secundum priorem
expositionem. ita distinguitur.
Qui autem minor est in regno
dei. ac deinde subinfertur. ma
ior est illo; secundum postero
rem ita; qui autem minor est.
ac deinde subinfertur. In reg
no dei maior est illo;

Et omnis populus audi
ens et publicani iustifica
uerunt domino. BAPTIZATI
BAPTISMO IOHANNIS
Iustificatur dominus ipse per bap
tismum. dum se homines peccata
propria confitendo iustificauit.
sicut scriptum est. Dicitur
Iniquitates tuas ut iustificeris.
& iustificatur in eo. quia per con
tumaciam refutatur. sed per
iustitiam dei munus agnoscitur.
Iustus enim dominus. & iustitiam dile
xit; In eo ergo iustificatio dei est.
si non ad indignos & nocuos.
sed ad innocentes per ablutio
nem factos uideatur & iustus.
sua munera transfuisse;
Dauid quoq; dicit. Tibi soli

angli minor est cardus angelus

falso

peccavi & malum coram te
feci (ut iustificeris in sermonibus
tuis & vincas dum iudicaris.

Ergo is qui peccat & confite-
tur dō peccatum iustificat dōm.
Caedens ei uncenti & ab eo
gratiam sperans; In baptisma-
te igitur iustificatur dī. In quo
est & confessio & uenia pec-
catorum.

PHARISAEI AUTEM ET
LEGIS PERITI CONSILIUM
Dī SPRAEUERUNT IN SEMET
IPROS NON BAPTIZATI A BEO;

Quod dicit in sem & ipsos uel con-
tra sem & ipsos significat.

Quia qui gratiam dī respuit
contra sem & ipsum facit; uel ad
sem & ipsos missum dī consilium.
Stulti & ingrati uituperantur no-
luisse recipere; Consiliū ergo
dī est quo per passionē & mortem
dñi ihū mundū saluare decreuit;
sed hoc pharisaei & legis periti
spraeuerunt. Respuentes secr & ū
& salubre mister iū cuius auspicia
& iohannis praedicatione baptis-
moq; praecesserunt; sed tamen

eidem consilio nesciendo ac
nolendo seruientes; iuxta quod
apostolus p & rus de dño loquens ait.

Hunc definito consilio & praesci-
entia dī traditum per manus In-
quorum adfigentes interemistis.

CUI ERGO SIMILES DICAM
HOMINES GENERATIONIS
HUIUS ET CUI SIMILES SUNT SI-
MILES SUNT PUERIS SEDENTIBUS
IN FORO ET LOQUENTIBUS AD INVICEM
ET DICENTIBUS CANTAUI MUS UOBIS
TIBIS ET NON SALTASTIS LAMEN-
TAMUS ET NON PLORASTIS.

Generatio iudaeorum compa-
ratur pueris sedentibus in foro.
quia doctores olim proph & as accipie-
bat de quibus dicitur; Ex ore infantū
& lactantium perfecisti laudem;
Et alibi; Declaratio sermonum
tuorum inluminat me. & intellec-
tum dat paruulis; Idest humilib;
spū forum autem dominicum uel
synagoga uel ipsa est hierusalem.
In qua praeceptorū caelestium iura
condebantur; ubi ad inuicem isti pue-
ri siue iuxta mattheum ad coaequa-
les suos loquebantur. qui generis

gentis que suae populis patria
cotidie uoce solebant exprobrare.
Quod nec psalmis primo dauidicis
alleca: nec threnis postea correpta
uoluerint adnuere propheticis.
Quoties uictoria de hoste uel futura
praecinebatur uel factare colebat.
nec aduictis opera consentiebant
adsurgere. Nam saltationis uer-
bo non his trionificis motibus; sinuati
corporis rotatus: sed in pigri deuo-
tio cordis & religiosam membrorum
designatur agilitas. Quoties ex-
cidia uel facta ab hoste uel fienda
prophetarum lamenta resonabant.
Et nec sic auditores ad paenitentiae
remedia confugere curabant.
) Canit psalmista; Exultate dō ad
) iutori nostro. iubilate dō iacob.
) Sumite psalmum. & date tympanū
) & cetera. Sed quid sequitur.
) Et non audiuit populus meus uocē
) meā & israhel non intendit mihi;
) Clamat propheta; Haec dicit dñs,
) conuestimini ad me in toto corde
) uestro in ieiunio & in flū & in planc-
) tu & scindite corda uestra & non
) uestimenta uestra; Et iterum;

Uentrem meum uentrem meum
doleo sensus cordis mei conturba-
ti sunt in me; Non tacebo qm̄ uocē
bucinae audiuit anima mea clamo-
rem proeli; & paulo post; quia stul-
tus populus meus me non cognouit.
filii insipientes sunt & uae cordes.
**UENIT ENIM IOHANNES
BAPTISTA NEQUE MANDUCANS
PANEM NEQUE BIBENS UINUM
ET DICITIS DAEMONIUM HA-
BET; UENIT FILIUS HOMINIS
MANDUCANS ET BIBENS ET DI-
CITIS ECCE HOMO DEUORATOR
ET BIBENS UINUM AMICUS PUBLI-
CANORUM ET PECCATORUM**
Sicut inquit tunc sic & nunc
utramq; salutarē uiam respicitis;
Nam quod ait: Lamentauimus &
non plorastis ad iohannem pestantē.
Cuius abstinentia ac cibis & potuluc-
tum paenitentiae significabat.
Quod autem ait: Cantabimus tibus
& non saltastis. Ad ipsum dñm
qui utendo cum ceteris cibo & potu-
la ditiam regni figurabat. At illi
nec humiliari cum iohanne. Nec
cum xp̄o gaudere uoluerunt.

dicentes illū. daemouum habere.
Istū uoracē & ebriosum. & amicū
publicanorū & peccatorum; quod
autem subiungit.

EXPOSITIONIS IN LUCAM
LIB SECUNDUS EXPT
INCIP LIB TERTIUS.

LEGE FELICIT

ET IUSTIFICATA EST SAPI
ENTIA AB OMNIBUS FILIIS UIS.

Ostendit filios sapientiae intel
legere. nec in abstinendo. nec in
manducando esse iusticiam. sed
in aequanimitate tolerandi inopia.
& temperantia per abundantiam;
Non se corrum pendi. at oportune
sumendi. uel non sumendi ea.
quorum non usus. sed concupis
centia repraehendenda est; Non
est enim regnū dī esca & potus. sed
iusticia & pax & gaudium; & quia
solent homines multū gaudere
de carnalib; epulis. addidit in spū scō;

Aliter iustificata est sapientia
ab omnib; filis suis. Id est dī dispen
satio atq; doctrina quae superbis resis
tit humilib; autē dat gratiā. iustē
fecisse ad fidelib; suis comprobata est.

Ex quorum numero sunt & illi
de quib; supra dicitur; & omnis
populus audiens. & publicani
iustificauerunt dñm amen.

SANCTIS SIMA
MARIAE
S Paenitentis historia. quae

testi nostri in lucam caput
est libri. & si ob laborem
legentium mi nuen dum
a nouo inchoatur exordio.
rerum tamen nec tura
secundi libri finem respicit.

Nam quia superius. siue ex
persona euangelistae. siue ex
dñi saluatoris ut quibusdam
placuit dictum fuerat.
& omnis populus audiens
& publicani iustificauerunt
dñm baptizati baptismo iohannis.

Quod si ad dño dictum inter
praeteris. audiens iohannem
populus intellegitur esse desig
natus; si ab euangelista interpositū.

Adalstrib